

GAZDASÁG

28/2020

Javaslat az 1960 és 2014 közötti időszak gazdaságtörténeti elemzésére. Kijutott-e az Amerikai Egyesült Államok és Európa a nagy recesszióból? Melyek a különbségeik?

Carles Manera – Ferran Navinés – Javier Franconetti: Going out of the Great Recession? Contrast between the United States and Europe: Proposed work from economic history, 1960–2014

Journal of Post Keynesian Economics, 2019. 2. sz. 255–273. p.

DOI: [10.1080/01603477.2018.1431794](https://doi.org/10.1080/01603477.2018.1431794)

A nemzetgazdaság összes befektetett eszközének (K) hatékonyságát méri a létrehozott nemzeti jövedelemhez (Y) mért értékarány (capital productivity, $\pi_k = Y/K$). A termelt jövedelem forrása a vállalatok bruttó működési eredménye (E), ebből számítható a vállalati jövedelem rátája ($q = E/Y$).

A nem pénzügyi vállalati szektorban működött eszközállományhoz viszonyított profitráta (rate of profit, $r = P/K$) a gazdasági ciklusok szerint ingadozik. (1. ábra)

A nemzetgazdaság mutatósorozatai mérhetővé teszik a reálszféra megtermelt eredményének (E) megosztását a befektető tőketulajdonosokkal. A nem pénzügyi vállalat jövedelmének növekedési

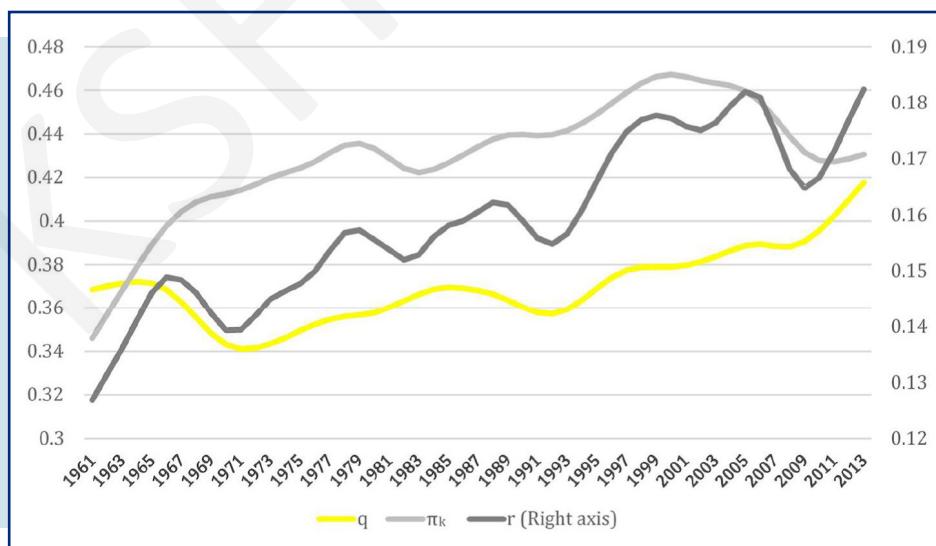
ütemét esetenként meghaladta a tőkejövedelmeké, az elemzés fontosabb összefüggései:

A profit (P) értékaránya a reálszférában létrejött működési eredményhez: $\alpha = P/E$;

Az eszközarányos profitráta $r = P/K = P/E \times E/Y \times Y/K = \alpha \times q \times \pi_k$.

A pénzügyi befektetők részesedése az Amerikai Egyesült Államok nemzeti jövedelmében (Y) növekvő tendenciájú, ugyanakkor az $\alpha = P/E$ ráta csökkent. (2. ábra)

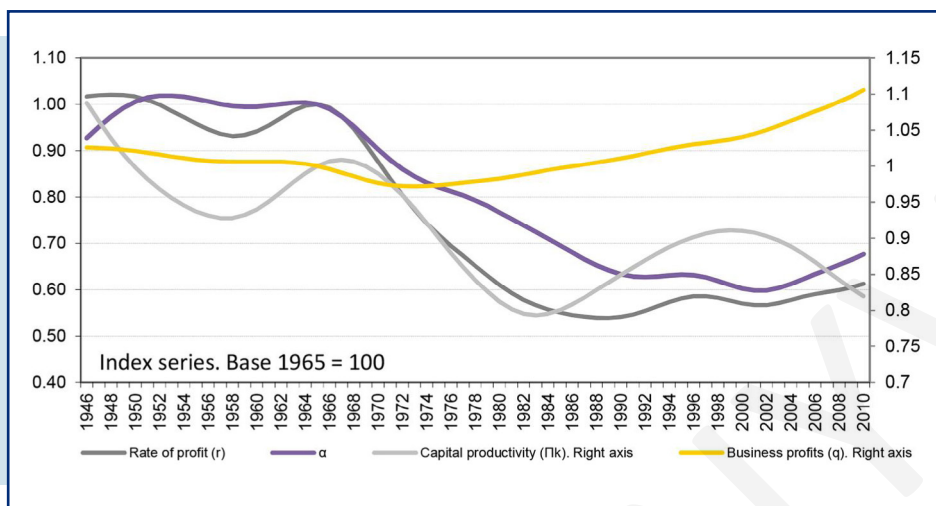
A vállalati eszközállomány egységére jutó profit 2013. évi rátája (r) a két angolszász országban nagyobb, mint 1960-ban. A munkaerő egységköltsége (unit labor cost – ULC) növekedett a megfigyelt európai országokban (a brit gazdaság kivételével). (1. táblázat)

1. ábra: A jövedelmezőség indikátorai* az Amerikai Egyesült Államokban, 1961–2013

*A bal oldali skála a $q = E/Y$ és $\pi_k = Y/K$ jövedelmezőségi rátáké, a jobb oldali skála az $r = P/K$ profitrátáé.

Ország	Profitráta (r)	Jövedelmezőség (q)	Eszközhatékony-ság π_K	Munkaerő egységköltsége (ULC)
2013. évi szintjének növekedési tényezője (1960 = 1,00)				
Amerikai Egyesült Államok	1,404	1,093	1,284	0,938
Egyesült Királyság	1,214	1,144	1,061	0,918
Németország	0,915	0,928	0,985	1,063
Franciaország	0,792	0,856	0,925	1,123
Olaszország	0,725	0,930	0,779	1,100
Spanyolország	0,596	0,830	0,718	1,236

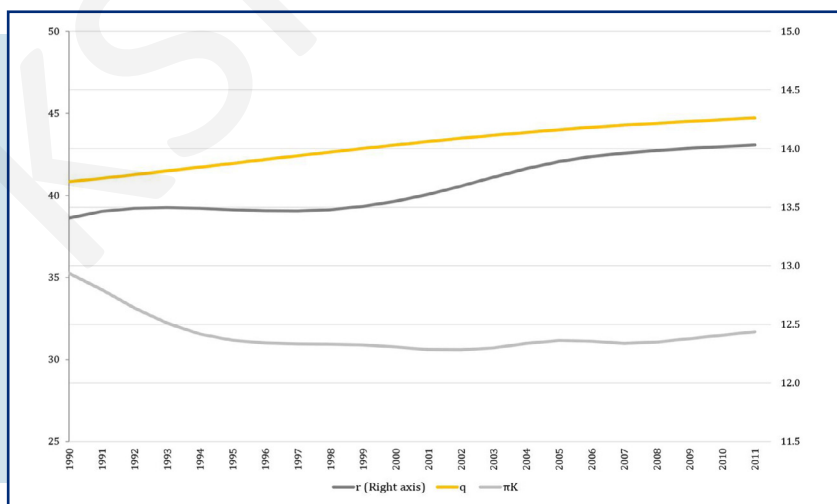
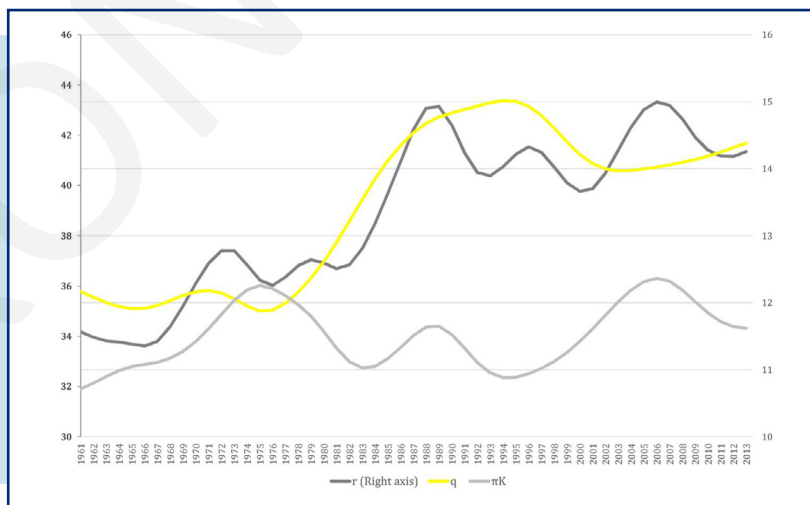
1. táblázat: A jövedelmezőségi indikátorok és a munkaerő egységköltségének növekedési mutatója országok szerint, 1960–2013

2. ábra: A jövedelmezőségi indikátorok bázisindexe* az Amerikai Egyesült Államokban, 1946–2010 (1965 = 1,00)

*A bal oldali skála az $r = P/K$ és $\alpha = P/E$ ráták indexéé, a jobb oldali skála a $\pi_K = Y/K$ és a $q = E/Y$ ráta indexéé.

3. ábra: Az Egyesült Királyság jövedelmezőségi indikátorai*, százalék, 1961–2013

*A bal oldali skála a $q = E/Y$ és $\pi_K = Y/K$ jövedelmezőségi rátáké, a jobb oldali skála az $r = P/K$ profitrátáé.

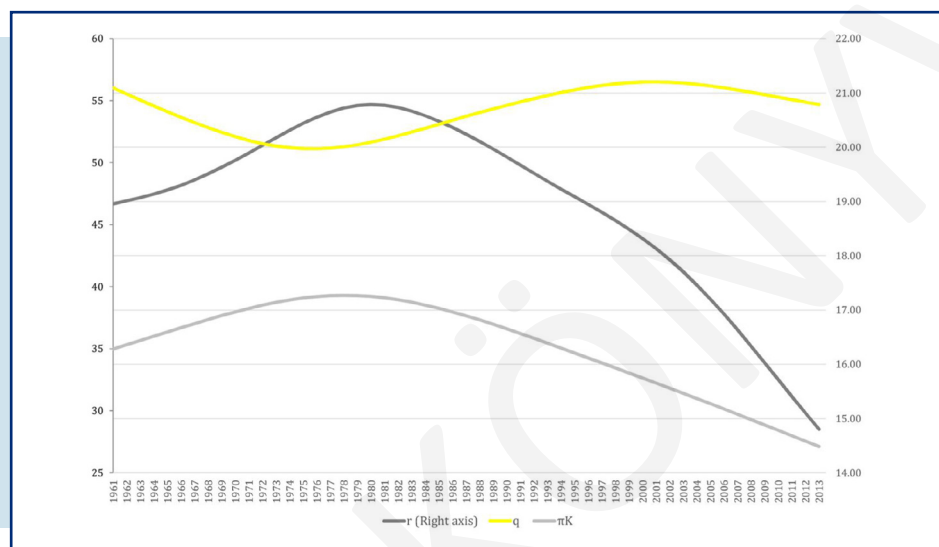
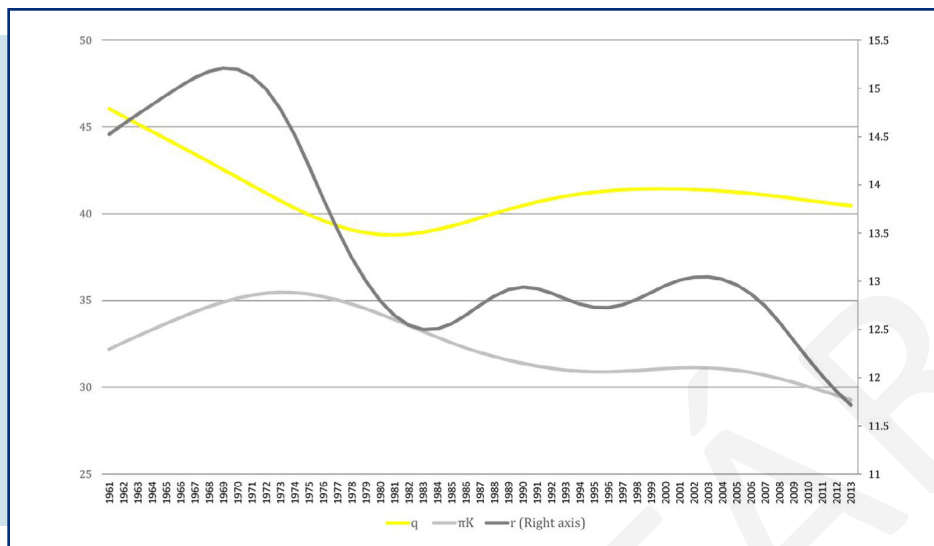

4. ábra: Németország jövedelmezőségi indikátorai*, százalék, 1990–2011

*A bal oldali skála a $q = E/Y$ és $\pi_K = Y/K$ jövedelmezőségi rátáké, a jobb oldali skála az $r = P/K$ profitrátáé.

5. ábra: Franciaország jövedelmezőségi indikátorai*, százalék, 1961–2013

*A bal oldali skála a $q = E/Y$ és $\pi_k = Y/K$ jövedelmezőségi rátáké, a jobb oldali skála az $r = P/K$ profitrátáé.

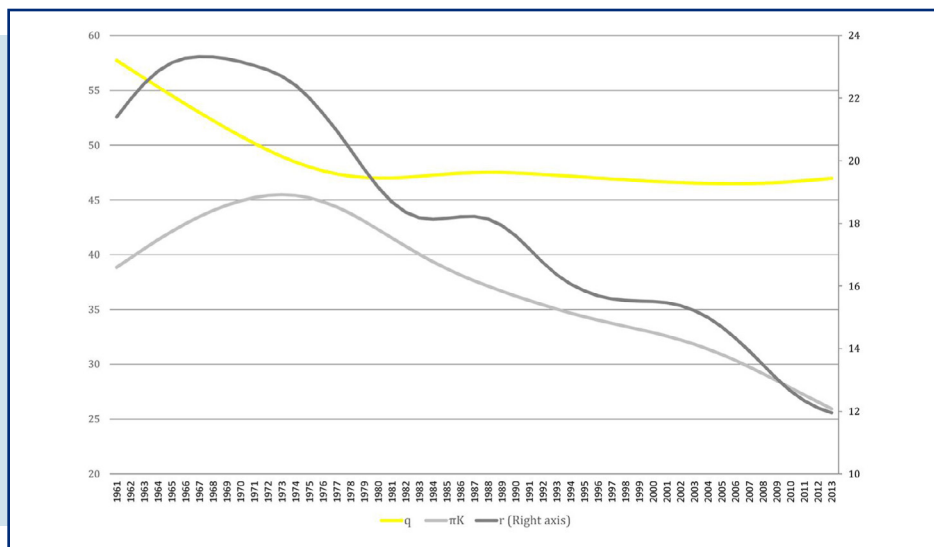

6. ábra: Olaszország jövedelmezőségi indikátorai*, százalék, 1961–2013

*A bal oldali skála a $q = E/Y$ és $\pi_k = Y/K$ jövedelmezőségi rátáké, a jobb oldali skála az $r = P/K$ profitrátáé.

7. ábra: Spanyolország jövedelmezőségi indikátorai*, százalék, 1961–2013

*A bal oldali skála a $q = E/Y$ és $\pi_k = Y/K$ jövedelmezőségi rátáké, a jobb oldali skála az $r = P/K$ profitrátáé.

A profitráta (r) és a nem pénzügyi vállalatok működési eredményének részesedése (q) úgy nőtt a brit nemzetgazdaságban, hogy a tőke hatékonysága (π_k) az öt évtized ciklusai szerint ingadozott. (3. ábra)

A profitráta (r) és a nem pénzügyi vállalatok működési eredményének részesedése (q) az újraegyesített Németországban viszonylag egyenletesen nőtt, azonban a tőke hatékonysága (π_k) 2014-ben kisebb, mint 1990-ben, a vizsgált időszak elején. (4. ábra)

A nem pénzügyi vállalatok bruttó működési eredményének részesedése (q) Franciaország nemzeti jövedelmében az 1980-as évektől lényegében stabil, a tőke hatékonysága (π_k) csökkenő tendenciájú, és a profitráta (r) meredeken csökkent a recessziós ciklusokban. (5. ábra)

A nem pénzügyi vállalatok bruttó működési eredményének részesedése (q) Olaszország nemzeti jövedelmében szűk sávban változott, a tőke hatékonysága (π_k) csökkenő tendenciájú az 1980-as évektől, és megállíthatatlanul csökkent a profitráta (r) is. (6. ábra)

A nem pénzügyi vállalatok bruttó működési eredményének részesedése (q) Spanyolország nemzeti jövedelmében a hetvenes évek közepétől kezdve

stabil, számottevő a profitráta (r) és tőke hatékonyságának (π_k) csökkenése. (7. ábra)

A hatvanas évek „aranykora” lehetőséget adott a profitráta növelésére, ekkor a piacgazdaságok növelték az egységnyi eszközállományra jutó nemzeti jövedelmet ($\pi_k = Y/K$). Az utóbbi évtizedben viszont a francia, az olasz és a spanyol nem pénzügyi vállalati szektor tőkehatékonysága csökkent.

Európában növekedett a munkaerő egységköltsége, és a vállalati szektor növekvő arányú idegen tőke bevonásával működik. Kétséges az ilyen nemzetgazdaság fenntartható fejlődése, mivel a vállalat működési eredményéből a tőkeszolgáltatást is fedezni kell és a fejlesztések mindinkább a felvehető hitelek-től függnék (growing dependence on credit).

TÁRGYSZAVAK: vállalat működési eredménye, profitráta, eszközhatékonyság, hiteligeny, indikátor, Amerikai Egyesült Államok, Egyesült Királyság, Németország, Franciaország, Olaszország, Spanyolország, 1961–2013

NÁDUDVARI ZOLTÁN

29/2020

A digitális kiadványok kihívásai az európai egységes könyvpiacra

Jędrzej Maciejewski: Book Markets in Europe: Facing the Challenges of the Digital Single Market

Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe Volume, 2019. 2. sz. 173–187. p.

DOI: [10.2478/cer-2019-0019](https://doi.org/10.2478/cer-2019-0019)

A globális könyvpiac jelenlegi becsült értéke 36–40 milliárd EUR, ebből az Amerikai Egyesült Államok 26%-kal részesedik, Kína a második (12%), a három vezető európai tagállam (az Egyesült Királyság, Franciaország és Németország) együttes értékaránya

2014-ben 15%. Az Európai Gazdasági Térség könyv-értékesítésének nettó árbevétele 2016-ban mintegy 22 500 millió EUR (2014-ben 22 000 millió EUR), azonban a válság éveiben, 2007 és 2013 között ez a trend negatív volt.

A könyvpiacra több uniós jogszabály vonatkozik,¹ azok a szerzői jog és a szellemi tulajdon érvényesítését is szabályozzák. Az európai könyvkiadók mintegy 575 000 új címet kínáltak 2015-ben, és az új címek száma (kevés kivétellel) növekedett az utóbbi tíz évben. A készletek mintegy 22 millió címet tartalmaznak a megfigyelt európai kiadók kínálatában, és ebből több mint 4 millió kiadvány digitális könyv. A digitális kiadású könyvek (e-book) részesedése az Európai Unió könyvpiacán mintegy 6-7%. Az e-könyvek részesedése a brit könyvpiacra mintegy 11,5%, Hollandiában, Németországban, Olaszországban 4,5-5%, Franciaországban és Spanyolországban csak 3%.

Ez az arány növekszik az adatbázisból letöltött és az előfizetéses digitális tartalomszolgáltatás bevételeivel, Dániában az összes e-kiadvány és tartalomszolgáltatás piaci részesedése mintegy 18%, az Egyesült Királyságban 17%. A kiadók a digitálisan tárolt tartalomról növekvő számban szállítanak igény szerinti példányokat (print-on-demand services) és bővül a szerzői kiadású kötetek (self-published titles) európai piaca is.

Ezek az értékarányok azt is jelzik, hogy az e-könyvek globális piaca továbbra is dinamikusabban fejlődhet az angol, a francia, valamint a spanyol nyelvterületen, mint a kisebb globális kulturális háttér eseteiben.

A globális piac 2009 és 2014 között szűkült, ekkor a nyomtatott kiadványok árbevétele csökkent, olcsóbbak lettek az e-könyvek, az áresés tendenciája a mind gyakoribb internetes letöltéssel magyarázható. A tanulmány megnevezi az európai székhelyű multinacionális kiadókonserneket, elemzi a lengyelországi könyvpiac alakulását is.

---

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 2001/29/EK irányelve (2001. május 22.) a szerzői jog és a szomszédos jogok egyes aspektusainak az információs társadalomban történő harmonizációjáról. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2001:167:0010:0019:HU:PDF>.

Az Európai Parlament és a Tanács 2006/115/EK irányelve (2006. december 12.) a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32006L0115&from=EN>.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/1128. rendelete (2017. június 14.) az online tartalomszolgáltatásoknak a belső piacon való, határokon átnyúló hordozhatóságáról. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:32017R1128&from=EN>.

Az Európai Bizottság javaslatot² tett olyan stratégiára, amely elősegíti a nemzeti korlátok lebontását a mintegy évi 415 milliárd EUR értékű digitális egységes piac (Digital Single Market – DSM) irányelveként. A DSM-stratégia megvalósítása várhatóan növeli az európai székhelyű kiadóvállalatok bevételeit, és becslés szerint új munkahelyek százezrei jöhetnek létre a tagállamokban. Ez a bizottsági javaslat iránymutatást ad például az oktatás, a kutatás és a kulturális ágazatok digitális innovációit segítő kormányzati szakpolitikák érvényesítésére.

A cikk kifejti a könyvvarusi forgalomba nem bocsátott alkotások (out-of-commerce publishing) szabályozásának nemzeti előírásait. Ismerteti a nemzetközi jogalkalmazást az Európai Bíróság gyakorlatában. Országoként szabályozzák Európában például a digitális tartalmak meghatározott rendeltetésű díjmentes terjesztését, a szerzői joggal összefüggő elszámolást. A tagállamok jogi előírásai védik a szerzők és a kiadók szövegeit, képeit és előírják a felhasználás díjainak elszámolását (text and image levies – copyright fees).

Kialakult a szerzői jogi díjak gyűjtésének intézménye (Reproduction Rights Organizations – RRO) az Európai Unió 16 tagállamában. A kötelezettek fizetnek a hangzó és a képi tartalmak terjesztése esetén, többnyire közvetett módon. A szerzőket, kiadókat megillető díjat a gyártó, illetve az importot teljesítő gazdasági egységek, szervezetek fizetik meg a jogszabályok szerinti eljárással. 2016-ban további hét olyan európai országban is megvalósult a szerzői jogok ilyen szabályozása, amely nem tagja az Európai Uniónak.

A szöveg, kép nyomtatására, szkennelésére, másolására stb. alkalmas eszközökre kivetett copyright-többletek (equipment levies) 2015. évi globális értéke mintegy 345 millió EUR, és ez az összes beszélt jogdíj 96%-a. Viszonylag kis részesedésű (globálisan 14,5 millió EUR) az a jogdíj, amelynek fizetésére a művek másolására alkalmas eszközt működtetők kötelezettek, ilyen például a dokumentumtár, a könyvtár, a másolási szolgáltató vállalat.

A cikk elemzi a nyomtatott és az e-könyvekre az egyes tagállamokban kivetett általános forgalmi adó mértékeit. A nyomtatott könyv átlagos áfakulcsa 2018-ban 7,6% az Európai Unió 28 tagállamában,

---

² Európai Parlament és a Tanács irányelve a digitális egységes piacon a szerzői jogról (Javaslat, Brüsszel, 2016. 9. 14). Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52016PC0593&from=EN>.

ennél nagyobb (átlagosan 19,9%) az e-könyv átlagos adóterhe. Ez az eltérés azzal függ össze, hogy a könyvkiadás többnyire kedvezményes (legalább 5%-os) áfakulcsú terméket hoz forgalomba (itt Bulgária és Dánia kivétel). Az Egyesült Királyság, valamint Írország a nyomtatott könyvekre nulla áfakulcsot alkalmaz. A kiadott könyv kedvezményes áfával hozható forgalomba digitális (CD, pendrive) hordozókon is.

Ilyen kedvezményes áfakulcs nem alkalmazható az e-könyvekre, ott a standard áfakulcs érvényes, mint a többi elektronikus szolgáltatásra (electronically supplied services). A digitális kiadvány nagyobb adóterhe azzal függ össze, hogy torzulásokra vezethetne az európai egységes piacon, ha bármely tagállam (lefelé) eltérhetne a standard szinttől a forgalmazott internetes tartalmak adókulcsában. A brit adótör-

vény szerint 20% az e-könyv áfakulcsa, Írországban 23%, Horvátországban 25%, Magyarországon 27%.

Az Amerikai Egyesült Államok kiadói nagyobb arányban forgalmazznak e-könyveket, mint a megfigyelt európai országok. Észak-Amerika országaiban kisebbek a gazdasági és a jogi akadályok, továbbá Európára a nyelvi és a kulturális sokféleség jellemző, ami korlátozhatja a nem világnyelveken megjelent művek külföldi terjesztését.

TÁRGYSZAVAK: könyvkiadás, digitális tartalom-szolgáltatás, nyomtatott kötet, e-kiadás, szerzői jog, általános forgalmi adó, Európai Unió, nemzetközi összehasonlítás

NÁDUDVARI ZOLTÁN

30/2020

OECD: a foglalkoztatás kilátásai, a munka jövője. Kiemelt mondanivalók

OECD Employment Outlook 2019. The Future of Work. Highlights
OECD Publishing. Paris, 2019. 1–26. p.

DOI: [10.1787/9ee00155-en](https://doi.org/10.1787/9ee00155-en)

A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) tanulmányosorozata a munka világának korszakos változásaira hívja fel a szakpolitika készítőinek figyelmét, a 2019-es kötet több mint 300 oldalas. A tanulmány kiemelt megállapításai összefoglalják a megfigyelt tagállamokra vonatkozó következtetéseket.

Az OECD-országok magas képzettségi szintet igénylő (high skill) munkahelyeinek száma átlagosan 25%-kal nőtt az utóbbi két évtizedben. A szolgáltató ágazatokban foglalkoztatottak száma átlagosan 27%-kal nőtt, a feldolgozóipari munkahelyek száma 20%-kal csökkent ebben az időszakban.

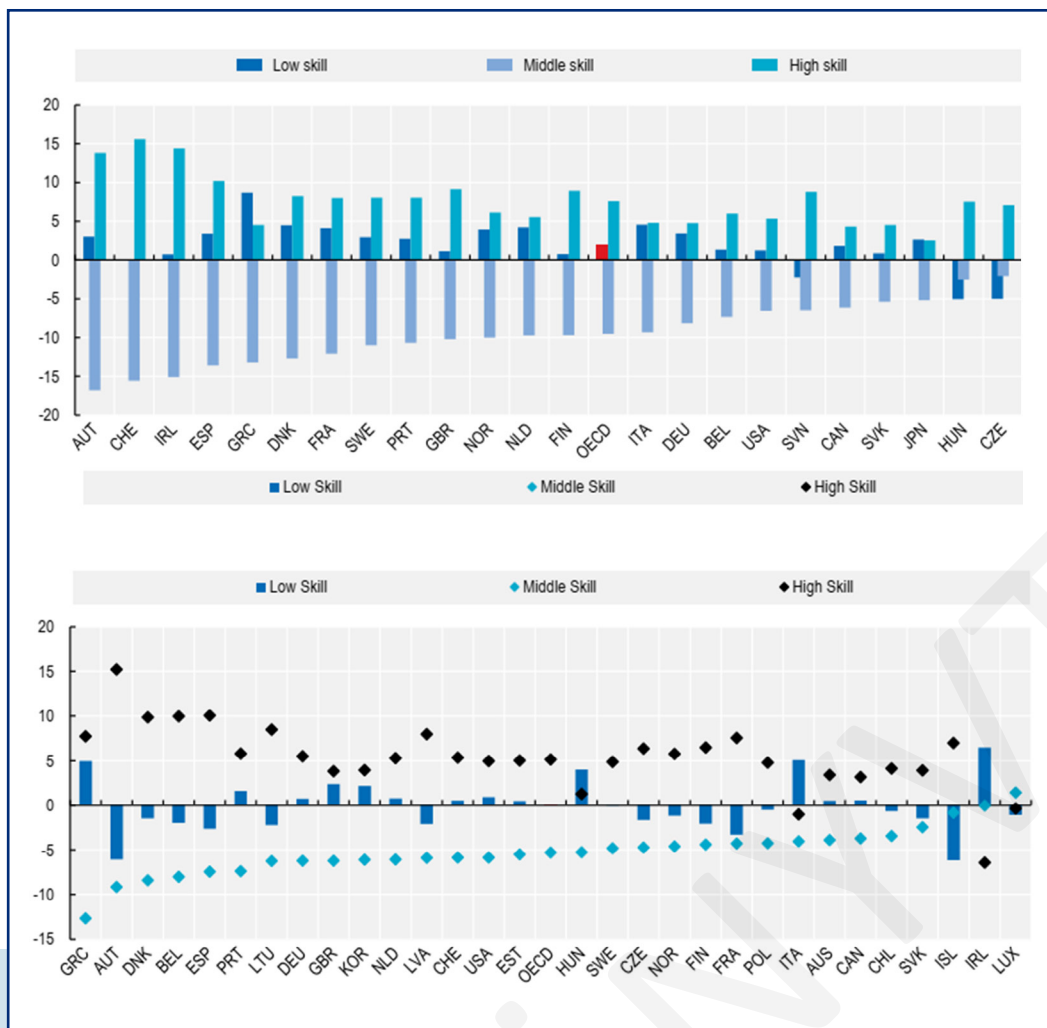
A közepes képzettségi szintű foglalkoztatottak (middle skill) száma nagy arányban csökkent 1995 és 2015, majd 2006 és 2016 között. (1. ábra)

A munkafeltételek európai felvétele (European Working Condition Survey – EWCS)¹ 2015. évi adatai szerint a munkahely változtatásának egyik oka az előző munkahely átszervezése, illetve a technológiáinak nagymértékű változása, különösen az Európai Unió fejlettebb tagállamaiban. (2. ábra)

A hagyományos munkahelyek átalakulása összefügg a rutinfeladatokat hatékonyabban végző ipari robotok elterjedésével. (3. ábra)

Az automatizálás hatására magas a megszűnés kockázata a jelenlegi munkahelyek mintegy

¹ Forrás elérhető: <https://www.eurofound.europa.eu/surveys/european-working-conditions-surveys>.

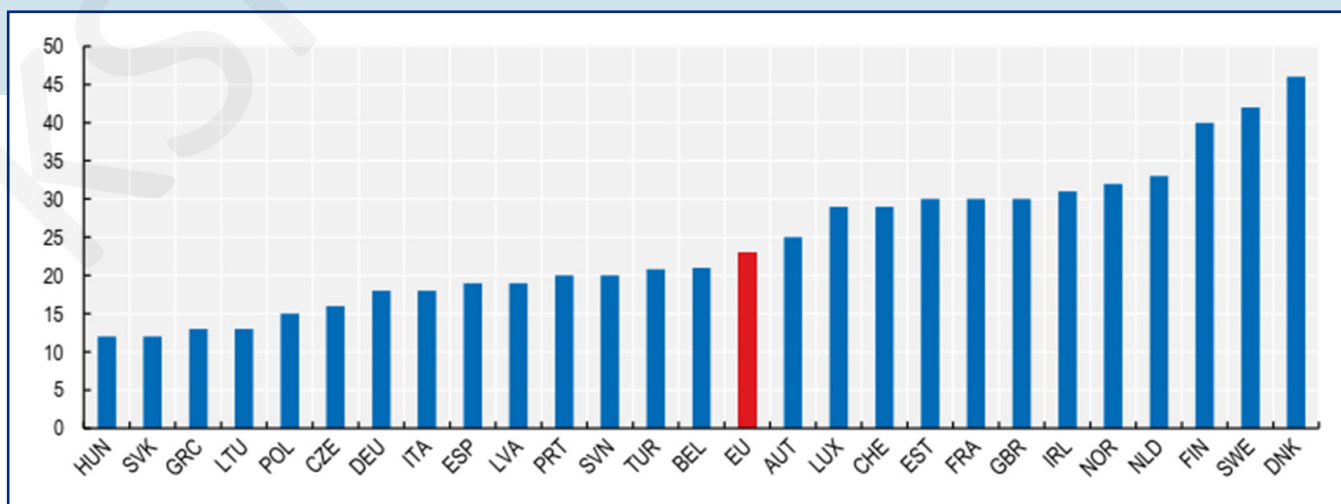

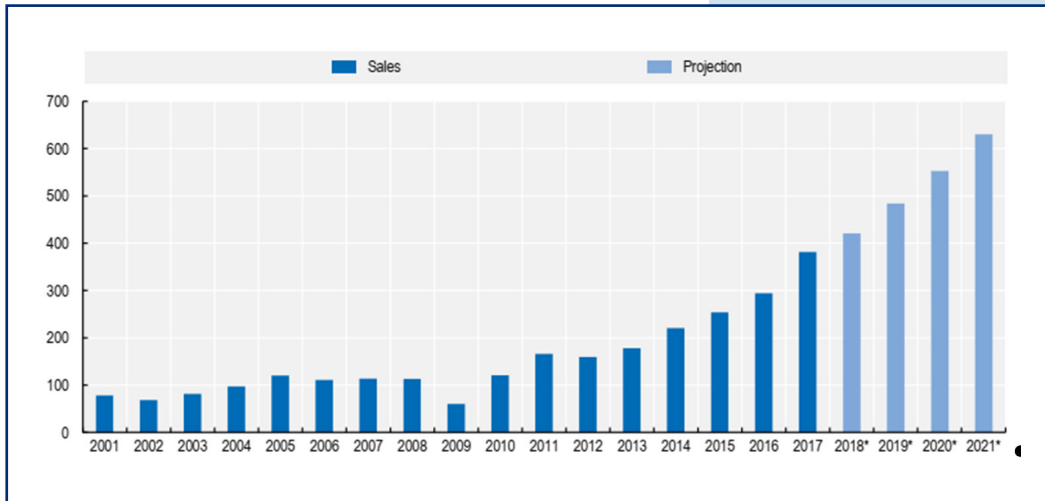
1. ábra: A foglalkozási csoportok* részesedésének változása az OECD tagállamaiban, 1995–2015 (felső ábra) és 2006–2016 (alsó ábra), százalékpont (a csoport létszáma a kezdő évben = 100)

*A tagállamok hárombetűs kóddal, az OECD arányai súlyozatlan átlagok, rangsor a közepes képzettség (ISCO88 4., 7. és 8. csoport) szerint, az alacsony képzettséget (ISCO88 5. és 9.) az ábrák diagram oszlopai jelzik. A magas képzettségűek (ISCO855 1., 2. és 3.) számaránya nőtt. Az ábra forrása az OECD-kiadvány 64. és 122. oldala.

2. ábra: A munkahelyet változtatók véleménye az korábbi munkahelyéről* az uniós tagállamok szerint, 2015, százalék (választ adók száma = 100)

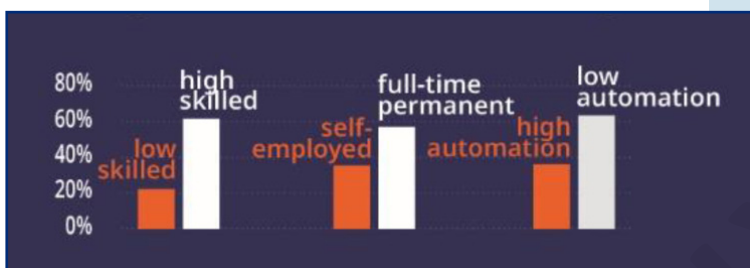
*A tagállamok hárombetűs kóddal, rangsor a választók aránya szerint. Az EWCS 2015. évi felvételének kérdése: „Azért változtatott az utóbbi három évben munkahelyet, mert az eredeti munkafeladata megszűnt átszervezés, illetve a technológiai változás következtében?” Az ábra forrása az OECD-kiadvány 241. oldala.

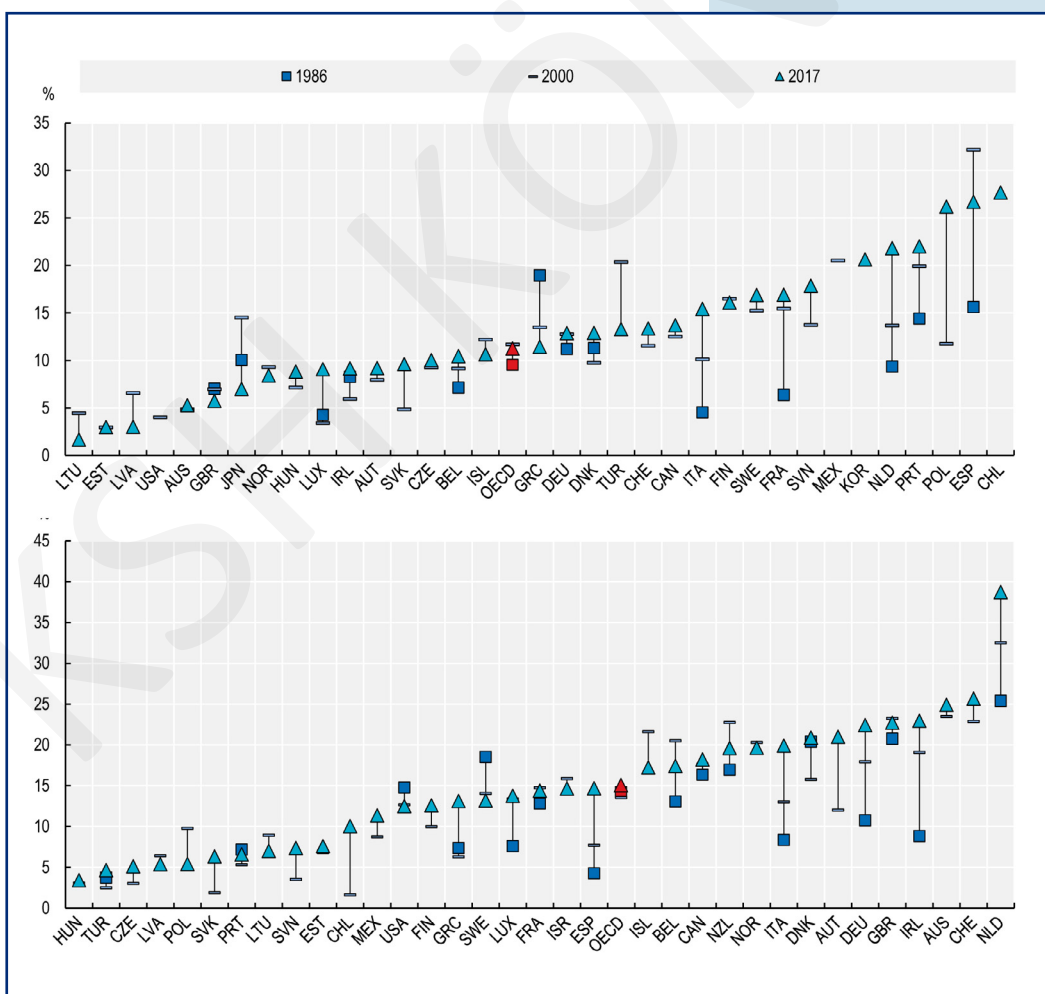
3. ábra: Az értékesített ipari robotok mennyisége az OECD tagállamaiban, 2001–2021*, 1000 egység

*A 2017 utáni mennyiségek becslések. Az ábra forrása az OECD-kiadvány 41. oldala.

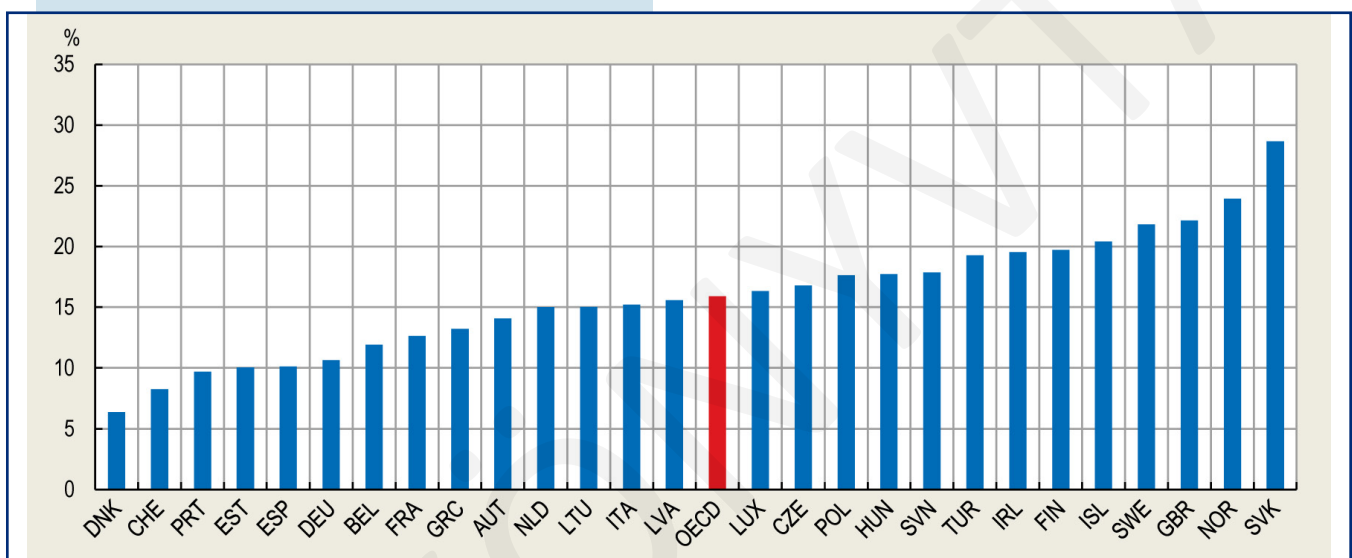
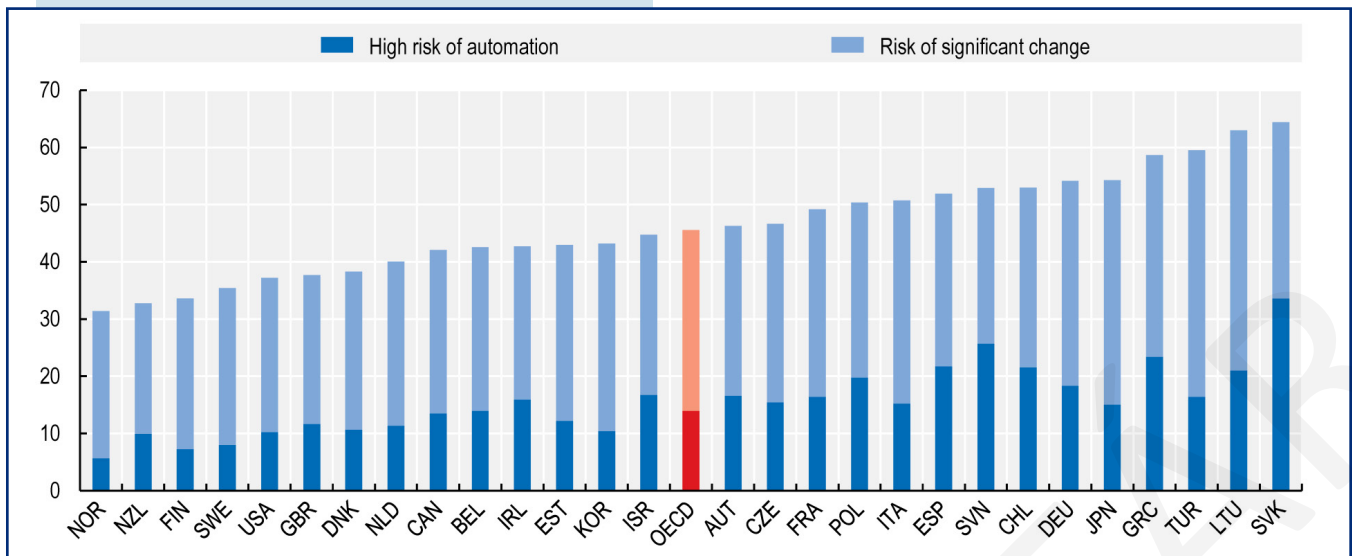
4. ábra: A felnőttek csoportjainak* részvétele szakmai továbbképzéseken, százalék (a megfigyelt csoport = 100)

*A bal oldali két diagram az alacsony és a magas képzettségi szintű, a középső két diagram az önfoglalkoztató és a teljes munkaidőben foglalkoztatott, a jobb oldali két diagram az automatizálás magas és alacsony kockázati szintjén foglalkoztatott felnőttek csoportjának százalékos létszamaránya.

5. ábra: A határozott idejű (felső ábra) és a részmunkaidős (nem tipikus, alsó ábra) foglalkoztatottak számaránya* az OECD tagállamaiban, 1986, 2000, 2017, százalék (nem önálló foglalkoztatottak száma = 100)

*A tagállamok hárombetűs kóddal, rangsor a 2017. évi számarány szerint. Az ábra forrása az OECD-kiadvány 58. és 59. oldala.

6. ábra: Az automatizálás legmagasabb kockázatának (alsó oszlop) és a számottevő változás kockázatainak (felső oszlop) kitett munkahelyek számaránya* az OECD tagállamaiban, százalék (munkahelyek száma = 100)

*A tagállamok hárombetűs kóddal, rangsor az összes változó munkahely aránya szerint. Az alsó oszlop arányai esetén legalább 70% az automatizálás valószínűsége, a felső oszlopok kockázatai kisebbek, 50–70% közöttiek. Az ábra forrása az OECD-kiadvány 49. oldala.

7. ábra: A kényszervállalkozások* számaránya az OECD tagállamaiban, 2017, százalék (önfoglalkoztatók száma = 100)

*A tagállamok hárombetűs kóddal, rangsor a nagyobb részben egyetlen megrendelővel létrehozott szerződés keretében vállalt feladatok létszámára szerint. Az ábra forrása az OECD-kiadvány 144. oldala.

14%-ában, és 32%-uk várhatóan radikálisan átalakul néhány éven belül. A tagállamok felnőtt lakosságának átlagosan 60%-a nem járatos a számítógép alkalmazásában, illetve hiányzik az alapfokú informatikai ismerete.

Összehasonlították, hogy a felnőtt lakosság megfigyelt csoportjai milyen arányban vesznek részt szakmai továbbképzéseken. Az alacsony képzettségű csoporthoz tartozók mintegy 40 százalékponttal kisebb számarányban résztvevők a tréningeken, mint azok, akik a magas képzettségűek csoportjába tartoznak. A továbbképzési részvételben 30 százalékpont a különbség az automatizálás kockázatainak legnagyobb és legkisebb mértékben kitett felnőttek csoportja között. (4. ábra)

A munkaviszonyok új struktúrája várható a technológiai változások hatására, növekvő tendenciájú a határozott idejű és a részmunkaidős (nem tipikus) foglalkoztatottak számaránya. (5. ábra)

A munkahely megszűnésének a kockázatai viszonylag kisebbek a legfejlettebb OECD-országokban. (6. ábra)

A kényszervállalkozások egyik jellemzője, hogy az önfoglalkoztatót nem alkalmazzák hagyományos munkaviszonnyal, hanem ellenértékként adóköteles bevételt kap csaknem teljes mértékben

egyetlen szerződő féllel létrehozható szerződéses kapcsolatban. (7. ábra)

TÁRGYSZAVAK: foglalkoztatás, nemzetközi összehasonlítás, indikátor, munkaerőpiac, előrejelzés, robotállomány, szakképzettség, OECD-tagállamok

NÁDUDVARI ZOLTÁN

31/2020

A digitális piacok előnyei és kihívásai

Jason Furman – Diane Coyle – Amelia Fletcher – Derek McAuley – Philip Marsden: The benefits and challenges of digital markets (Chapter 1)

Unlocking digital competition. Report of the Digital Competition Expert Panel United Kingdom Government. London, 2019, HM Treasury. 17–53. p.

URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/785547/unlocking_digital_competition_furman_review_web.pdf/

A brit kormány által felkért szakértői csoport tanulmánya áttekintést ad a technológiai cégek globális internetes szolgáltatásainak összetételéről, a 2017. évi piacok fontosabb szereplőiről.

Az Egyesült Királyság digitális szolgáltató ágazatának 2017. évi hozzáadott értéke közel 184 milliárd GBP (2016-ban 170 milliárd GBP), a növekedésük a nemzetgazdasági átlagos ütemének 2,6-szerese. A digitális ágazatok közel 3 millió főt foglalkoztatnak és az arányuk 10%, ezzel a bruttó belföldi kibocsátás 16%-át, az összes brit export egynegyedét adják. Itt a foglalkoztatottak számának növekedése ötszöröse a nemzetgazdasági átlagnak.

A hirdetések bevételeivel fenntartott kereső szolgáltatások globális forgalma mintegy 5800 millió GBP, ahol piacvezető a Google és a Microsoft. A közösségi oldalak globális piaca mintegy 2400 millió GBP forgalmú, itt a Facebook, a Youtube, a Twitter és a LinkedIn a vezető. A többi online hirdetési üzletág globális éves forgalma 1800 millió GBP. (1. ábra)

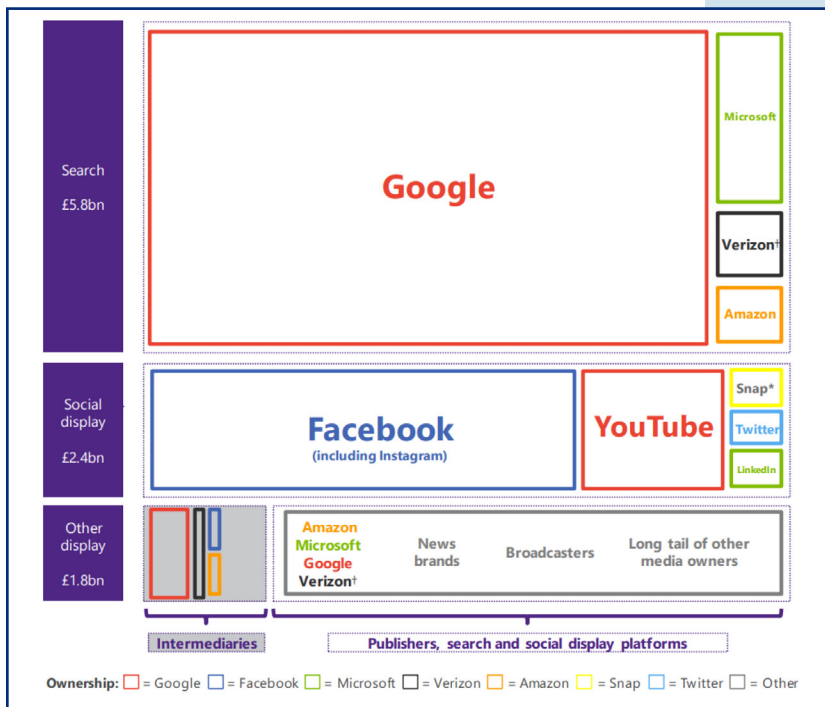
Felmérték az Egyesült Királyság felhasználóinak internetezésre fordított időit a globális platformok

szerint. A fontosabb technológiai cégek rangsorát a Google és a Facebook vezeti. (2. ábra)

A Facebook és Instagram részesedése a 2018. decemberben megtekintett közösségi oldalak számában több mint 73%. A Facebook és Instagram részesedése mintegy 72% a közösségi oldalak brit látogatottságának 2018. áprilisi időadataiban, ez a sokszorosa a Snap (18%) és a Twitter (5%) arányának. Az aktív felhasználók száma az Egyesült Királyságban szolgáltatók szerint: Facebook: 42 millió, Twitter: 28 millió, Snapchat: 24 millió.

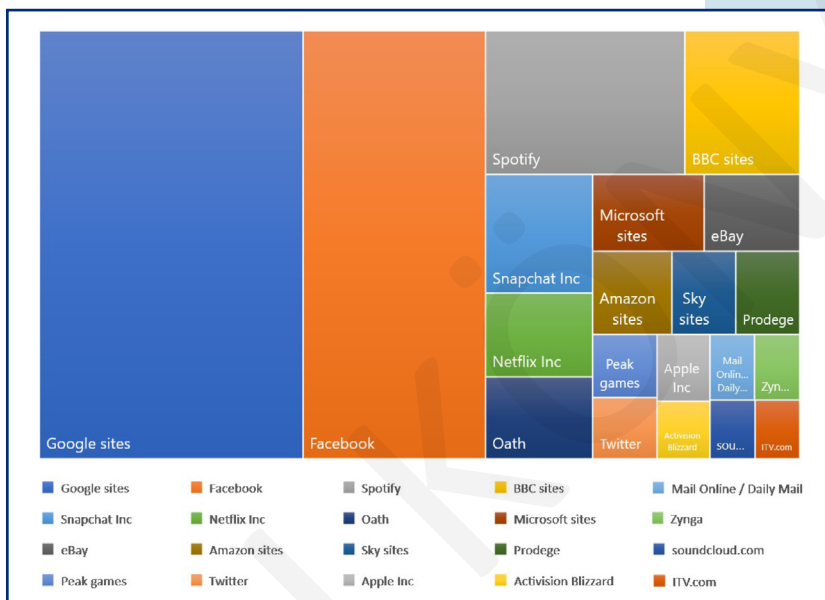
A vezető technológiai cégek a 2018. évi kutatás-fejlesztési (K+F) ráfordítás globális rangsorában az első 15 között vannak, ahová például a Volkswagen (15 800 millió USD) és Ford, a Samsung (15 300 millió USD) és Intel vagy a nagy gyógyszergyárak (Roche, J&J, Merck, Novartis, Pfizer) is tartoznak. (3. ábra)

A K+F ráfordítások globális rangsorát vezető Amazon (22 600 millió USD) részesedése az e-kereskedelemben 2018. évi brit forgalmában egyharmad (60 milliárd USD értékkel), elsősorban a viszonylag kis értékű, homogén termékek és szolgáltatások választékával.

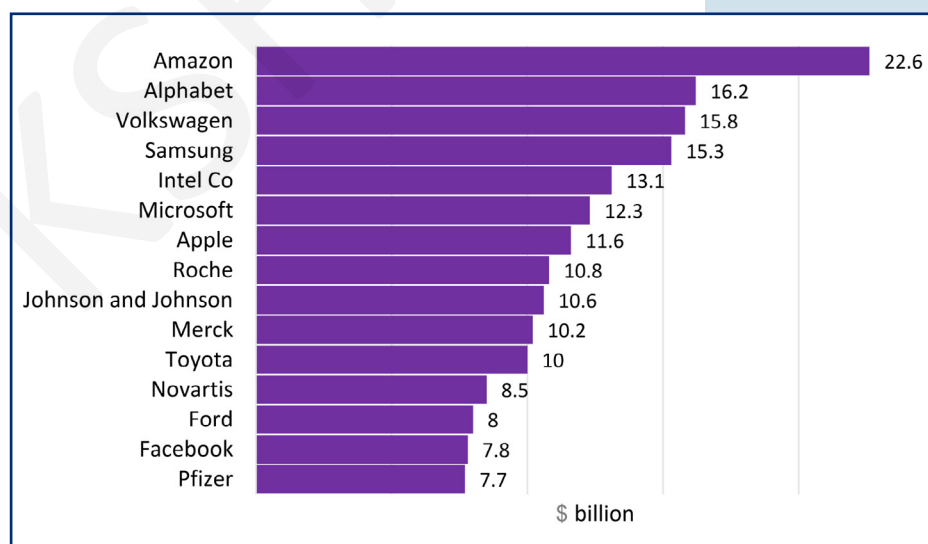
1. ábra: Az online hirdetés üzletágai* vezető cégeinek hirdetési bevételei, 2017, milliárd GBP

*A három üzletág egymás alatti mezőkkel: online keresés, internetes közösségi oldal, egyéb online hirdetés. A Facebook és az Instagram közösségi oldalak részesedése együtt. Legalul az egyéb online hirdetések, ahol a bal szélén a közvetítő platformok üzemeltetői, a jobb szélén (négy oszloppal) kiadó, kereső, közösségi oldalak, médiaszolgáltatások. Az online hirdetések brit forgalmában (2017: 11 550 millió GBP) a Google és a Facebook részesedése 54%.

2. ábra: Az internetezésre fordított idők megoszlása az online szolgáltatók oldalai* szerint az Egyesült Királyságban, 2018 (a megfigyelt hús vezető cég összesen = 100)

*A hús szolgáltató megnevezése és színjelölése az alsó mezőben, az időmennyiség rangsora szerint balról jobbra az öt sorban.

3. ábra: A kutatás-fejlesztés (K+F) globális ráfordításainak értéke a 15 vezető cégcsoport* rangsorával, 2018, milliárd USD

*A rangsorban második Alphabet csoport (16 200 millió USD) a Google irányítója.

Év	Vevő csoport	Beolvasztott cég	Az ügylet értéke (millió USD)
2006	Google	YouTube	1 650
2007	Google	DoubleClick	3 100
2011	Microsoft	Skype Technologies	8 500
2011	Google	Motorola Mobility	12 500
2012	Facebook	Instagram	1 000
2012	Microsoft	Yammer	1 200
2013	Google	Waze	970
2014	Apple	Beats Electronics	3 000
2014	Google	Nest Labs	3 200
2014	Google	Deepmind Technologies	625
2014	Facebook	WhatsApp	19 000
2014	Facebook	Oculus	2 000
2016	Microsoft	LinkedIn	26 200
2017	Apple	Shazam	400
2018	Amazon	Ring	1 000

1. táblázat: A vezető technológiai cégek fontosabb felvásárlásai, 2006–2018

*A rangsorban második Alphabet csoport (16 200 millió USD) a Google irányítója.

A piacvezető technológiai csoportok globális térhódítása összefügg a fontosabb versenytársaik beolvasztásával, ezt követően a saját márkanévükkel forgalmazhatják azok piacra már bevezetett szolgáltatásait. (1. táblázat)

A digitális gazdaságban erősödik a globális piaci koncentráció, ami korlátozza a piaci versenyt:

- az Amazon dominál az e-kereskedelem online piacán, itt az eBay a versenytárs (Kínán kívül);
- a Google és a Microsoft uralja az online kereséseket, a Google révén jelenleg évi ezermilliárd globális keresés valósul meg;
- a Facebook a meghatározó a közösségi oldalak forgalmában globálisan több mint 2,3 milliárd aktív felhasználóval, ahol a Twitter és a Snapchat a versenytársa;
- az Apple (App Store) és a Google (Google Play) a vezető szolgáltató a mobiltelefonos applikációk letöltésében.

A Google versenytársai, az Alta Vista, a Lycos és a Yahoo, valamint a Facebook esetében a MySpace az internetes innovációk eredményeként léphettek egykor a globális piacra, azonban e két csoport monopolhelyezete gátolja az újabb szereplők innovációit és a szolgáltatásaik jövedelmező kínálatát. A kilencvenes évek második felében erős pozíciójú Motorola Mobility vagy a finn Nokia hátrébe szorult a mobiltelefonok globális piacán élesedő versenyben.

TÁRGYSZAVAK: vezető technológiai cégek, internet, e-kereskedelem, tartalomszolgáltatás, közösségi oldal, Egyesült Királyság, nemzetközi összehasonlítás

NÁDUDVARI ZOLTÁN

Az intézmények hatékonysága, a vállalkozás és a gazdaság fejlődésének előfeltételei a kelet-európai országokban

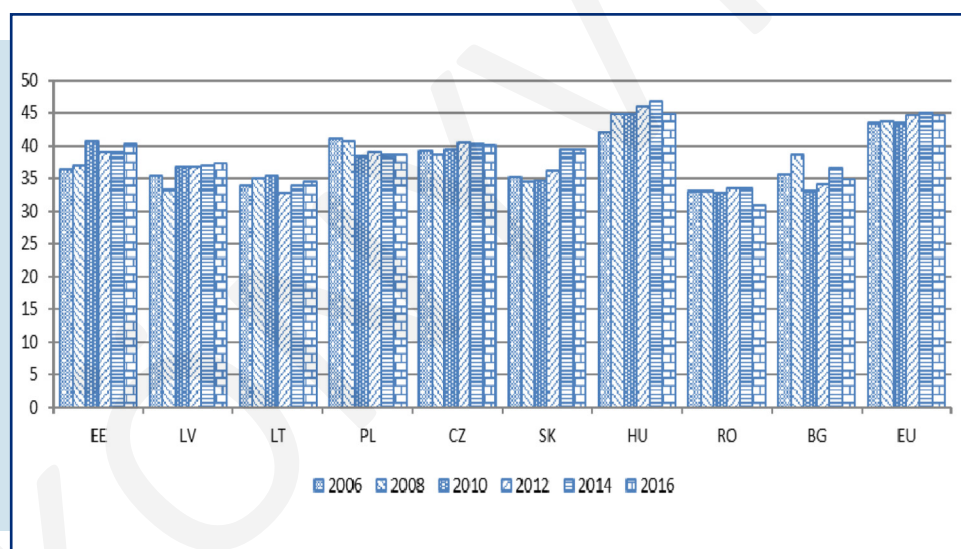
Augustin Ignatov: Institutional Efficiency, Entrepreneurship, and the Premises of Economic Development in the Eastern European Countries

Studia Universitatis Babeş Bolyai Oeconomica, 2019. 2. sz. 12–32. p.

DOI: [10.2478/subboec-2019-0007](https://doi.org/10.2478/subboec-2019-0007)

1. ábra: A kormányzat bevételeinek értékaránya térségek* szerint, 2006–2016, százalék (GDP = 100)

*A három balti (EE, LV, LT), a négy visegrádi (PL, CZ, SK, HU) ország, Románia (RO) és Bulgária (BG), továbbá az Európai Unió (EU) százalékos rátája kétbetűs azonosítóval. A szlovén indikátorok nélkül.

A kelet-európai tagállamok kormányzati bevételeinek rátája a GDP százalékában csak Magyarországon érte el az Európai Unió (EU) átlagos értékarányát. (1. ábra)

Az Európai Unió kilenc új kelet-európai tagállamának gazdasági fejlődésében eltérő szerepe van a kormányzati intézmények közvetlen és közvetett hatásainak többek között a munkatermelékenységre, a vállalkozások ösztönzésére, a stratégiai ágazatok és az innováció támogatására. Az állóeszköz-felhalmozás átlagos értékaránya mintegy 20% az Európai Unió tagállamaiban, ennél kisebb a 2016. évi beruházási ráta Magyarországon (HU) és négy új tagállamban (LT, BG, LV és PL). (2. ábra)

A térségbe beáramló külföldi közvetlen beruházás (foreign direct investment – FDI) egy lakosra jutó átlagos értéke a magyar (HU), az észt (EE) és a cseh (CZ) gazdaságban meghaladta a többi új tagállam

tőkevonzó képességét. Az Európai Unió (EU) átlagos rátáinak értékei is csökkentek átmenetileg a globális gazdasági válság éveiben. (3. ábra)

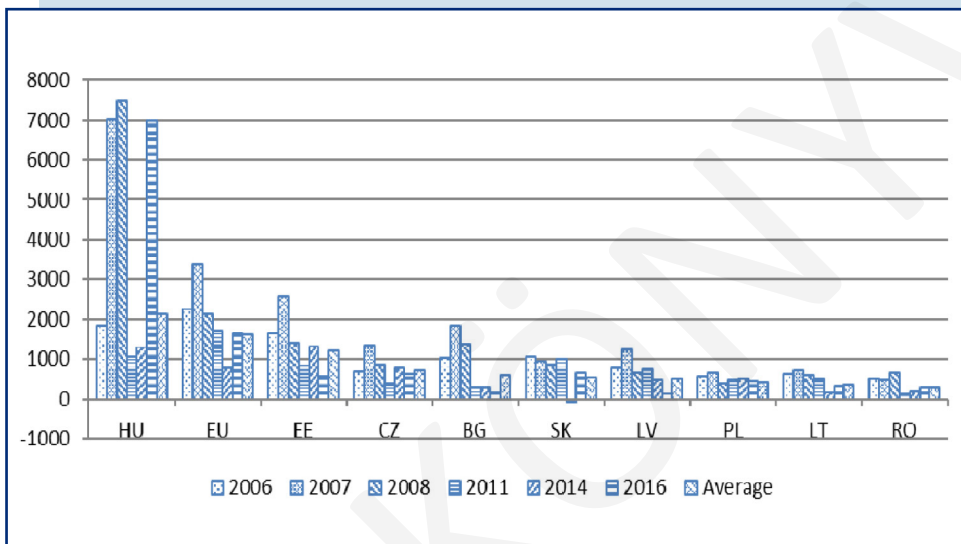
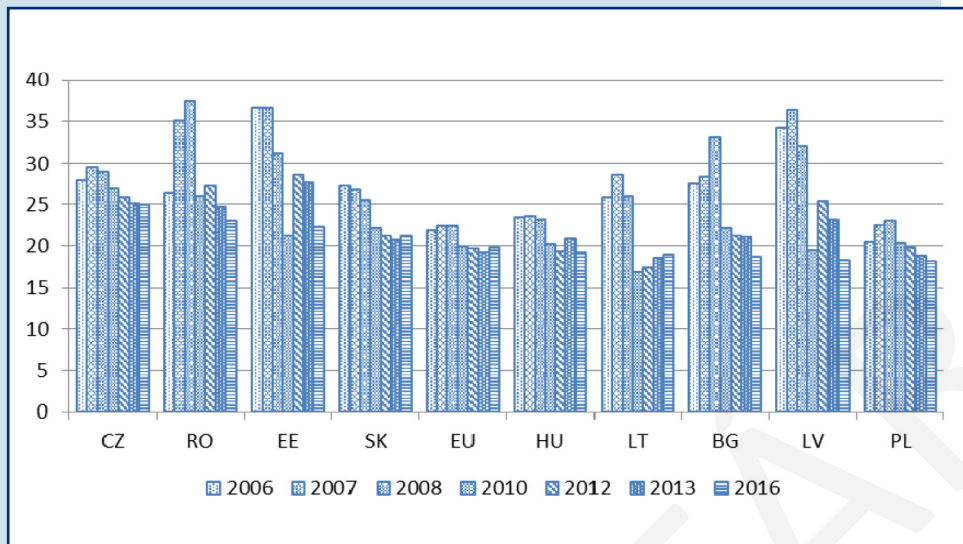
A vállalati szektor összes foglalkoztatottjának növekvő hányada dolgozik tudásalapú gazdasági tevékenységekben (knowledge-intensive activities),¹ átlagos létszamarányuk magasabb az Európai Unióban (2016-ban 14%), mint a kilenc új tagállamban. (4. ábra)

A kutatás-fejlesztés (K+F) egy foglalkoztatottra jutó átlagos éves ráfordítása (R&D expenditure) az Európai Unió vállalati szektorában sokszorosa a kilenc új tagállam mutatójának. Ez a nagyságrendi és növekvő különbség rontja a kelet-európai nemzetgazdasá-

¹ Forrás: Eurostat indicators on High-tech industry and Knowledge – intensive services. Elérhető: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/Annexes/htec_esms_an8.pdf.

2. ábra: A bruttó álló-eszköz-felhalmozás értékaránya térségek* szerint, 2006–2016, százalék (GDP = 100)

*A kilenc új uniós tagállam rangsora a 2016. évi százalékos beruházási ráta szerint, kétbetűs azonosítóval.

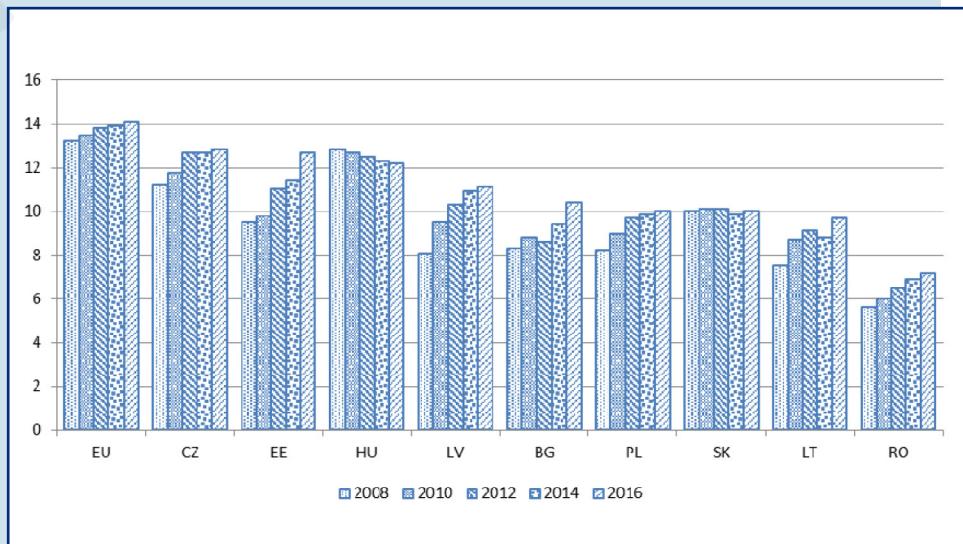

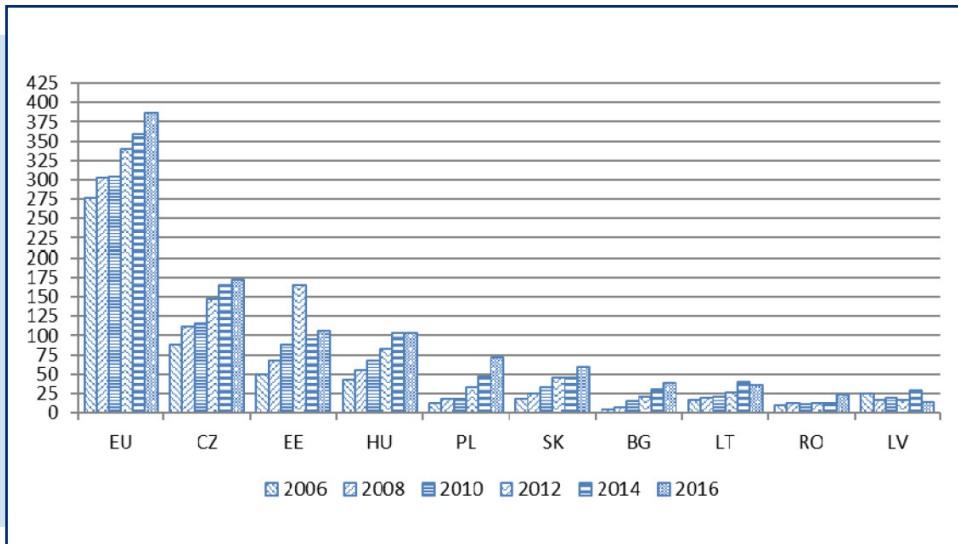
3. ábra: A külföldi közvetlen beruházás (FDI) egy lakosra jutó nettó értéke térségek* szerint, 2006–2016, USD (folyó árakon)

*A kilenc új uniós tagállam és az Európai Unió (EU) rangsora az időszak átlagos éves FDI-rátája (USD/fő) szerint, kétbetűs azonosítóval.

4. ábra: A tudáslapú gazdasági tevékenységek létszámának a vállalati szektorban térségek* szerint, 2006–2016, százalék (összes foglalkoztatott = 100)

*Az Európai Unió (EU) és a kilenc új uniós tagállam rangsora a 2016. évi százalékos ráta szerint, kétbetűs azonosítóval.

5. ábra: A kutatás-fejlesztés (K+F) ráfordításainak egy foglalkoztatottra jutó értéke a vállalati szektorban térségek* szerint, 2006–2016, EUR/fő

*Az Európai Unió (EU) és a kilenc új uniós tagállam rangsora a 2016. évi százalékos ráta szerint, kétbetűs azonosítóval.

gok versenyképessége javításának távlati esélyeit is. (5. ábra)

A szerző az itt bemutatott indikátorok közötti korrelációt páronként elemzi. Az új tagállamok gazdasági növekedésének tárgyi és humántőke feltételei szoros kapcsolatban vannak a kormányzat bevételeinek 2006 és 2016 közötti rájával (Total general government revenue % of GDP). A korrelációs elemzés további nemzetgazdasági mutatói:

- a beruházási ráta (Gross fixed capital formation percentage of gross domestic product);
- a K+F ráfordítások egy foglalkoztatottra jutó értéke a vállalati szektorban (Per capita Business enterprise sector R&D expenditure);
- a beáramló külföldi közvetlen beruházások (FDI) egy lakosra jutó nettó értéke (Per capita foreign direct investment, net inflows);
- a vállalati szektor tudásalapú gazdasági tevékenységeiben foglalkoztatottak százalékos aránya (Employment in knowledge-intensive activities – business industries % of total employment);

- az iparjogvédelmi (találmányi, ipari védjegy) bejelentések száma az Európai Unió eljárásában (European Union trade mark (EUTM) publications).

Az itt összehasonlított nemzetgazdasági indikátorok közötti szoros kapcsolatok jelzik az intézményi, hatékonysági, vállalkozásösztönzési és más nemzeti előfeltételek változásait, és részben magyarázzák a felzárkózás és a nemzetközi tőkevonzó képesség eltérő alakulását a 2006 és 2016 közötti időszakban.

A térség nemzetközi versenyképessége összefügg több közelebbről nem vizsgált intézményi tényezővel, ilyenek például

- a nem megfigyelt („árnyék”-) gazdaság,
- a vállalkozás bürokratikus terhe,
- a korrupció érvényesülése.

TÁRGYSZAVAK állóeszköz-felhalmozás, külföldi közvetlen beruházás, tudásalapú tevékenységek, új uniós tagállamok, nemzetközi összehasonlítás, makrogazdasági indikátor, 2006–2016

NÁDUDVARI ZOLTÁN

Az egészségügy és ápolás költségvetési ráfordításai, az értékek alakulása a múltban, a jelenben és a jövőben

Toby Watt – Anita Charlesworth – Ben Gershlick: Health and care spending and its value, past, present and future

Future Healthcare Journal, 2019. 2. sz. 99–105. p.

DOI: [10.7861/futurehosp.6-2-99](https://doi.org/10.7861/futurehosp.6-2-99)

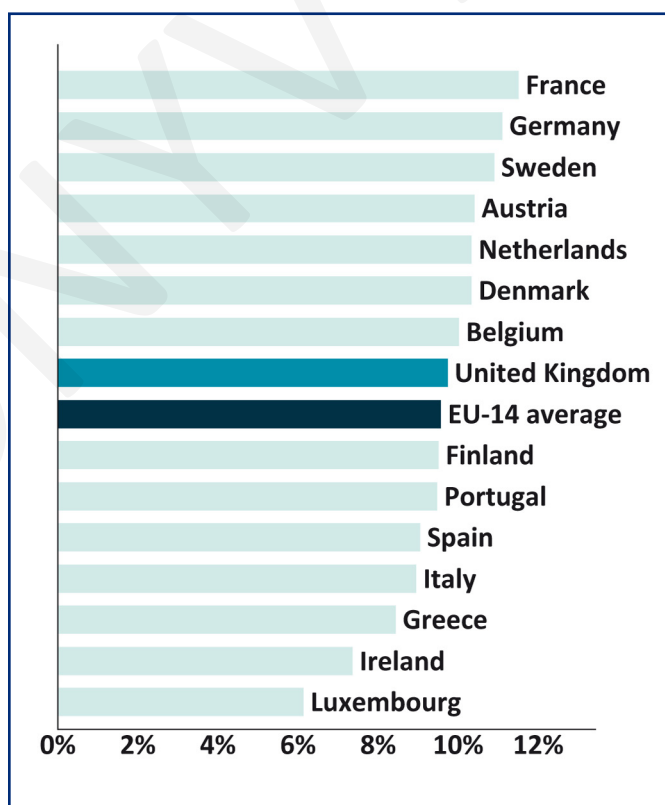
Az egészségügy összes – költségvetési és lakossági – kiadása az Egyesült Királyság 2016. évi GDP-jének 9,8%-a, ez csaknem egyezik az Európai Unió megfigyelt 14 tagállama átlagos (9,5%) rátájával. Az OECD-országok összes egészségügyi kiadása a 2016. évi GDP 8,9%-a. (1. ábra)

A brit egészségügyi szolgálat (National Health Service – NHS) személyi kiadásainak aránya közel 60% a teljes éves ráfordításban. Az Egyesült Királyság egészségügyi ágazatainak létszamaránya az összes foglalkoztatott számában mintegy 12%. Az ágazat reálbérei átlagosan évi 2%-kal nőttek a hetvenes évek közepétől 2010-ig. Az egészségügyi ágazatok termelékenysége csak átlagosan évi 0,7%-kal nőtt 2000 és 2009 között. A gazdasági megszorítás egyik hatása, hogy a brit egészségügyben foglalkoztattak bérét befagyasztották 2010-től, az ágazatok termelékenysége átlagosan évi 1,7%-kal nőtt 2017-ig ezzel összefüggésben.

Az egészségügyi költségvetési támogatások megoszlása a brit társadalom korösszetétele szerint alakul, és a növekvő átlagos életkor hatására a kormányzat ilyen célú kiadásai növekvő tendenciájúak az utóbbi öt évtizedben.

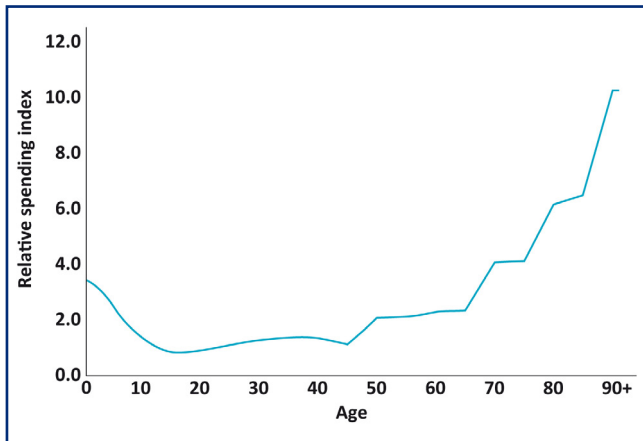
Az egészségügyi szolgáltatások ráfordításai átlagosan évi 1,3%-kal nőttek 2010 és 2019 között, ami összefügg az ellátott népesség egészének növekedésével, és számítások készültek a 2030-as várható kormegoszlással is. (2. ábra)

A gazdasági válság változásokkal járt a brit költségvetési előirányzatok szerkezetében. A kormányzat jóléti kiadásainak reálértéke (az oktatás kivételével) nőtt 2007 és 2017 között, ugyanakkor csökkent például a védelem, a közbiztonság támogatása. (3. ábra)

1. ábra: A költségvetési és lakossági egészségügyi kiadások együttes rátája országok* szerint, 2016, százalék (GDP = 100)

*Az Egyesült Királyság, továbbá az Európai Unió megfigyelt 14 tagállama százalékos rátájának 2016. évi rangsora, a többi 13 tagállamban az összes egészségügyi kiadás GDP-hez mért rátája kisebb, mint ezekben a nemzetgazdaságokban.

A 2010. évi összes közkiadás 29%-át (2000-ben 23%-át) fordították egészségügyi ellátásra, és 2023-ig a részesedése 38%-ra nőhet. A kormányzat költségvetési támogatásai a brit egészségügyi ellátás éves kiadásainak csaknem négyötödét fedezik.

A várható élettartam mintegy hét évvel nőtt az előző öt évtizedben, és ebből becslések szerint legalább három évnyi javulás a jobb brit egészségügyi ellátással függ össze. A 35 ország demográfiai és egészségügyi ellátási mutatóit összehasonlító elemzés¹ következtetése, hogy az egészségügy kiadásainak 10%-os növelése átlagosan 3,5 hónappal hosszabb egészségben eltöltött életévet (quality adjusted life – QALY) eredményezett 1995 és 2005 között. Azt is megállapították, hogy az oktatás 10%-kal nagyobb kiadása a várható élettartamot átlagosan 3,2 hónappal, a jövedelmek 10%-os növekedése mintegy 2,2 hónappal növelte a vizsgált mintán.

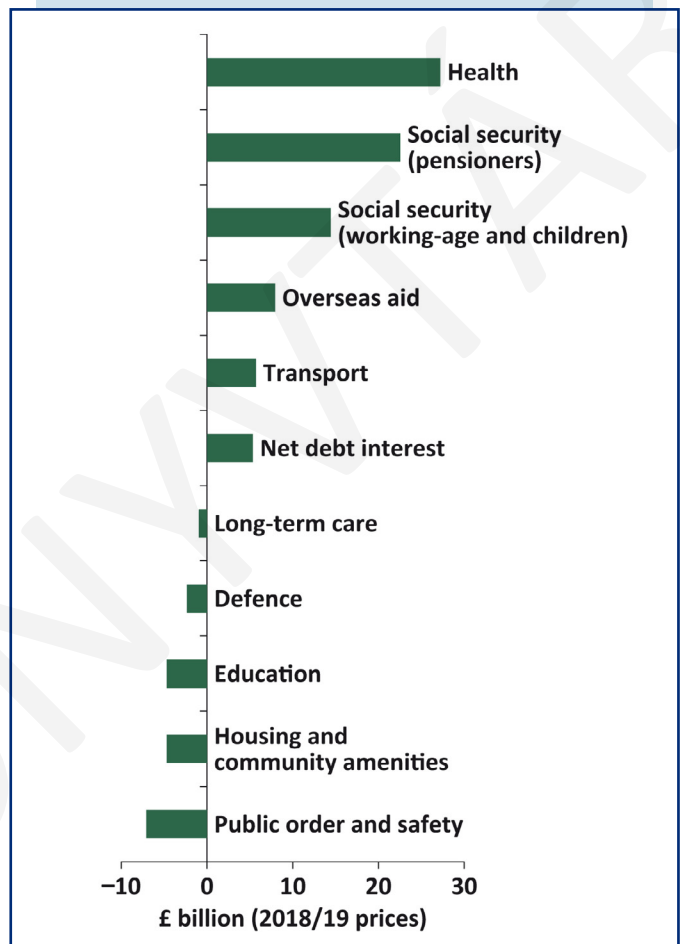
A szerzők kifejtik az egészségügyi ellátás több-letráfordításával elérhető fontosabb nemzetgazdasági hatásokat,² ilyen például a későbbi nyugdíjba vonulás, a nagyobb munkavégzési képesség, a növekvő munkajövedelmekkel járó nagyobb költségvetési bevétel, az egészségkárosodással összefüggő társa-

¹ Forrás: Chris James – Marion Devaux – Franco Sassi: Inclusive growth and health. *OECD Health Working Papers, No. 103*. Paris, OECD Publishing, 2017. Elérhető: <https://doi.org/10.1787/93d52bcd-en>.

² Forrás: Jonathan Cylus – Govin Permanand – Peter C Smith: *Making the economic case for investing in health systems. What is the evidence that health systems advance economic and fiscal objectives?* Copenhagen, 2018, WHO Regional Office for Europe. 1–32. p. Elérhető: <http://www.euro.who.int/en/about-us/partners/observatory/publications/policy-briefs-and-summaries/making-the-economic-case-for-investing-in-health-systems--what-is-the-evidence-that-health-systems-advance-economic-and-fiscal-objectives>.

2. ábra: A költségvetés egészségügyi kiadásainak összefüggése* a lakosság korcsoportjaival az Egyesült Királyságban, 2017, index (a 30 évesek egészségügyi kiadása = 1,0)

*A gyerekek és a nyugdíjasok egészségügyi költségvetési előirányzatai többszöröse a 30 évesek (= 1,0) támogatásainak.

3. ábra: A költségvetés előirányzatai reálértékének változása kormányzati funkciók³ szerint az Egyesült Királyságban, 2007–2017, milliárd GBP* (2018. évi árakon)

*A növekvő előirányzatok rangsora: egészségügy, nyugdíjellátás, szociális védelem (gyerekek és aktív korúak), külföldi segélyezés, szállítás, adósságszolgálatok (nettó érték). A csökkenők: kórházi ápolás, védelem, oktatás, lakhatás és infrastruktúra, közrend, közbiztonság.

³ A kormányzat kiadásainak osztályozása (Classification of expenditures by government function – COFOG) szerinti megoszlási adatok. Tartalmi meghatározás. Elérhető [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Classification_of_the_functions_of_government_\(COFOG\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Classification_of_the_functions_of_government_(COFOG)).

dalombiztosítási kifizetések csökkenése, az inaktív népesség (gyerekek, idősek) betegségeinek kisebb társadalmi költsége stb.

TÁRGYSZAVAK: egészségügy, költségvetési kiadás, nemzetközi összehasonlítás, Egyesült Királyság, 2000–2017, 2030

NÁDUDVARI ZOLTÁN

34/2020

A bérek alakulásának fontosabb irányzatai és összefüggései

Patrick Belser – Rosalia Vazquez-Alvarez – Ding Xu: Major trends in wages
Global Wage Report 2018/19. What lies behind gender pay gaps. I. rész.
Geneve, 2019, International Labour Organization. 1–17. p.

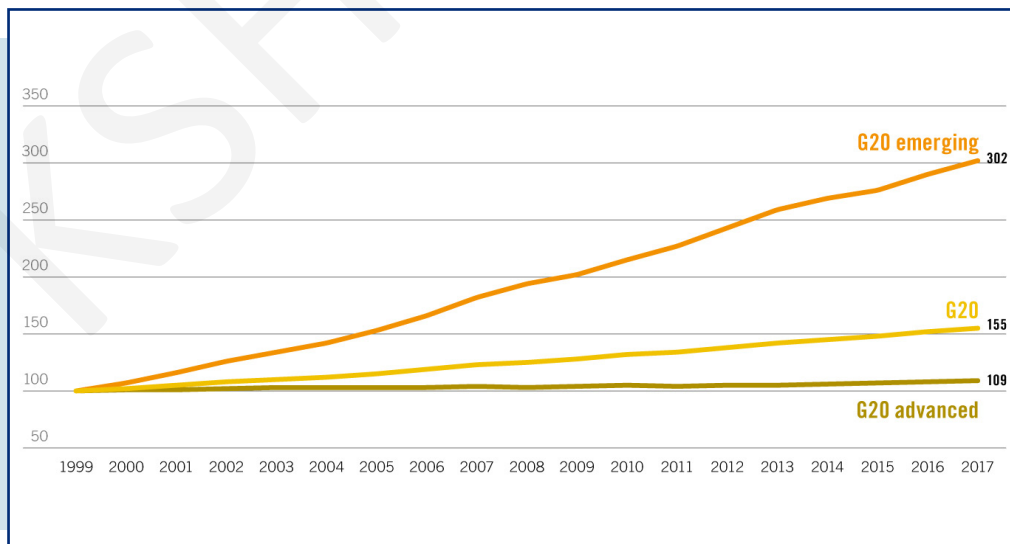
URL: https://labordoc.ilo.org/discovery/delivery/41ILO_INST:41ILO_V2/1255998880002676

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (International Labour Organization – ILO) tanulmányának első része összehasonlítja a bérek alakulását és a változások fontosabb tényezőit a megfigyelt, gazdasági fejlettség szerint elhatárolt térségekben. (1. ábra)

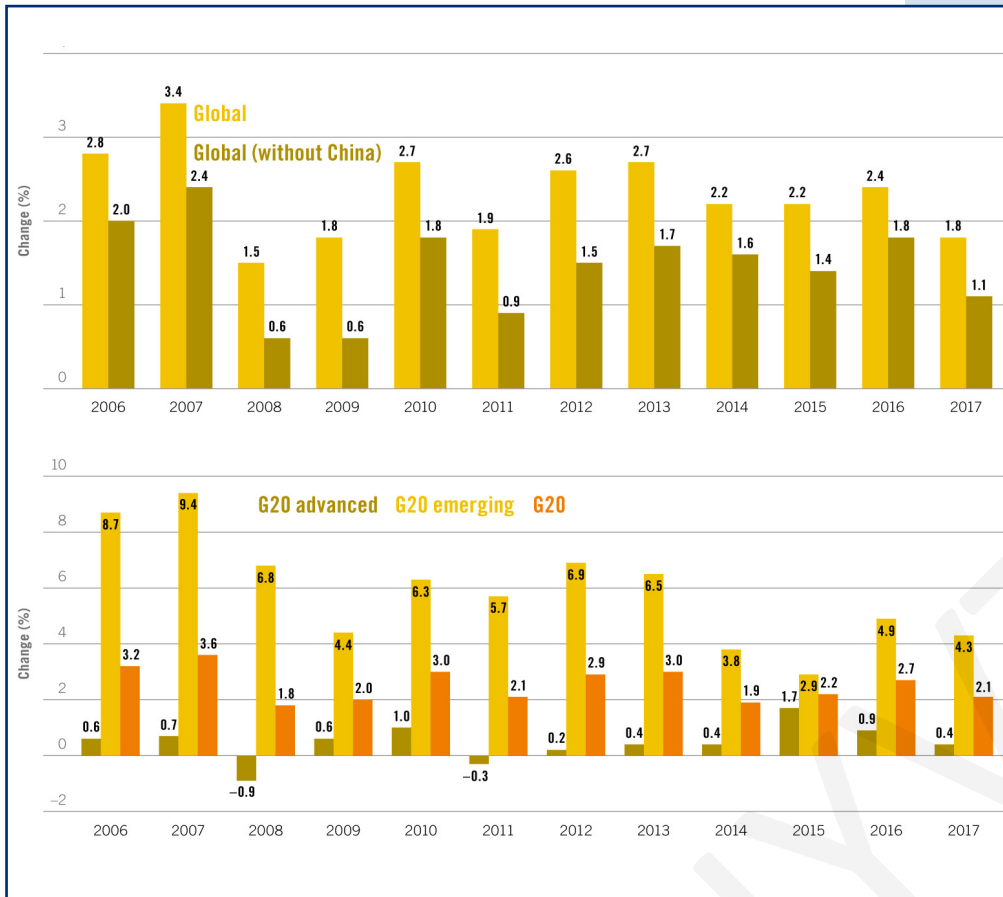
A G20-országok átlagos éves reálbér-növekedési üteme a 2015. évi 1,7%-ról 2016-ban 0,9%-ra, majd 2017-ben 0,4%-ra lassult, a havi bruttó bérekkel (és nem az óránkénti bérrrel) számolva. A kelet-európai országok reálbér-növekedése gyorsabb (2015: 4,9%,

2016: 2,8%, 2017: 5,0%), mint a fejlett európai gazdaságokban, ez utóbbiak gazdasági növekedésében erősebb hatású az eszközfelhalmozás, mint a háztartások növekvő fogyasztása.

A G20 fejlett országainak (vásárlóerő-paritások USD-értékre átszámított) havi átlagbére 2017-ben elérte a 3250 USD-t, a feltörekvő országok csoportjában csak havi 1550 USD (purchasing power parity – PPP). A reálbér éves növekedése összefügg a megfigyelt térségek fejlettségével, valamint a gazdasági

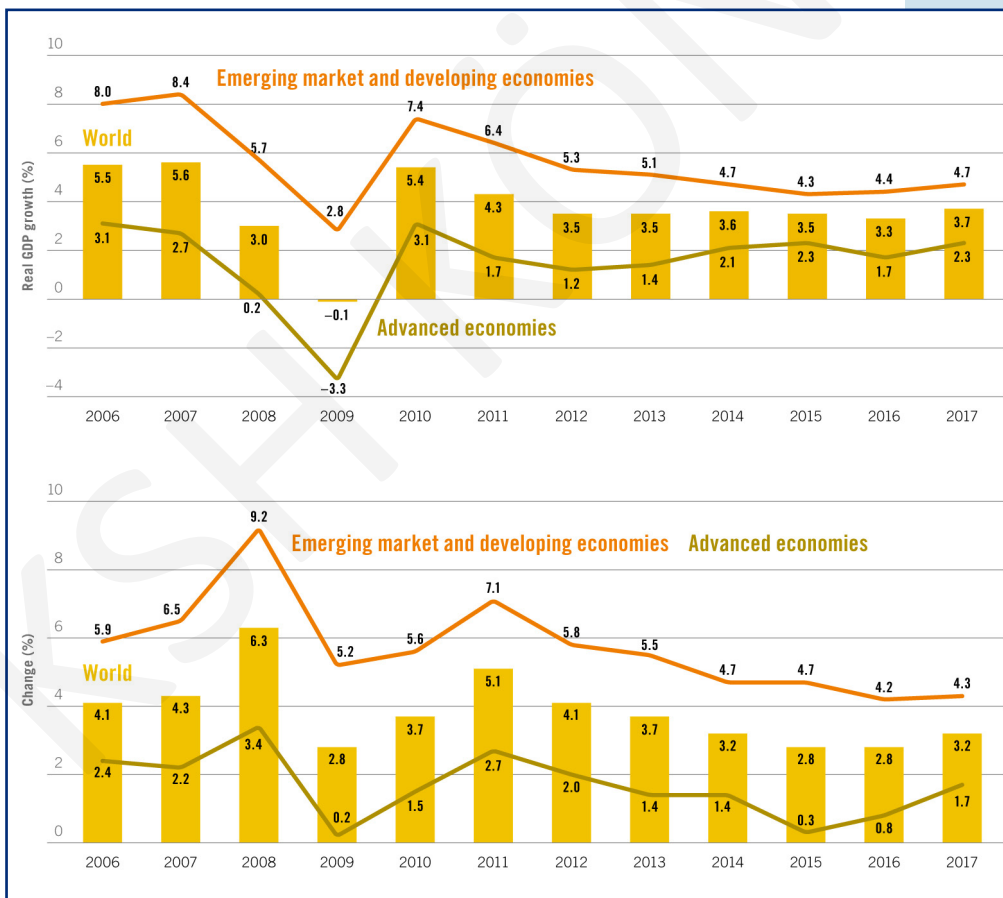
1. ábra: A reálbér alakulása a fejlett és a feltörekvő G20-országokban, 1999–2017, százalék (1999 = 100)

2. ábra: A reálbér globális éves változása (felső ábra)* és alakulása a fejlett és a feltörekvő G20-országokban (alsó ábra)**; 2006–2017, százalék (előző év = 100)

*A reálbér globális átlagos éves százalékos változása (bal oldali diagramok) és a globális index Kína nélkül (jobb oldali diagramok) a felső ábrán.

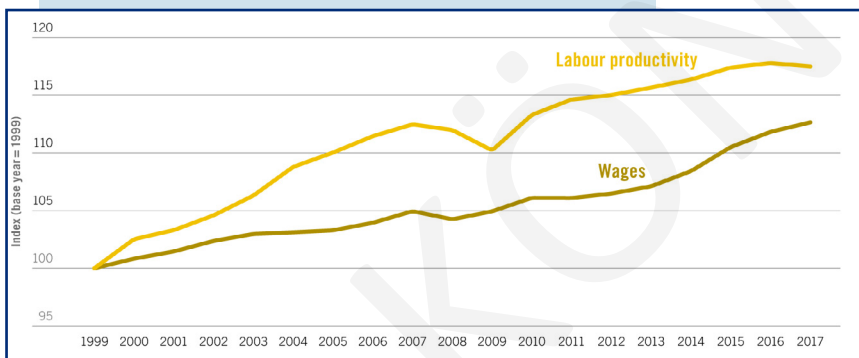
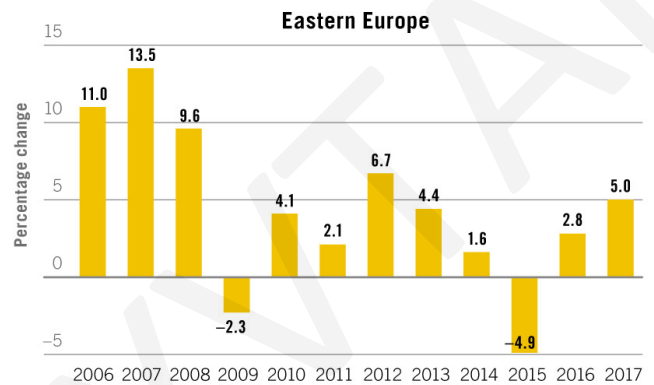
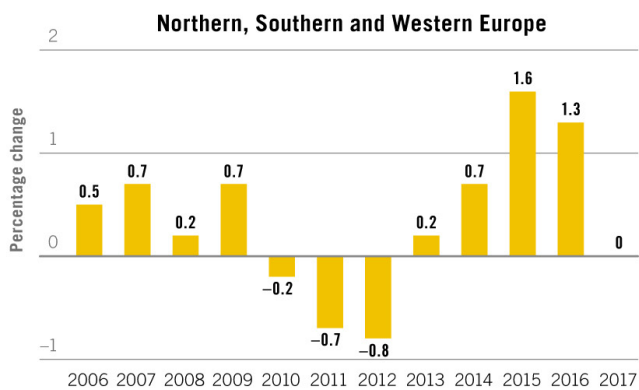
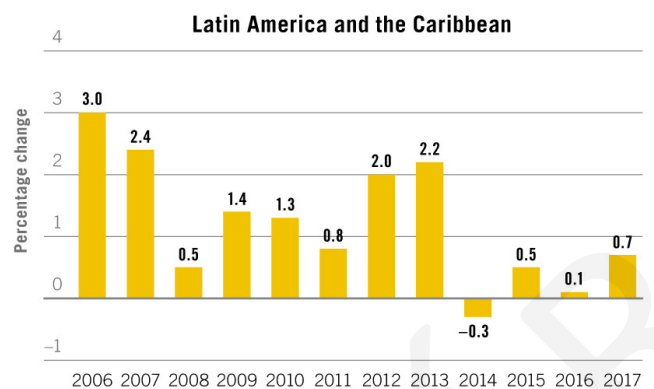
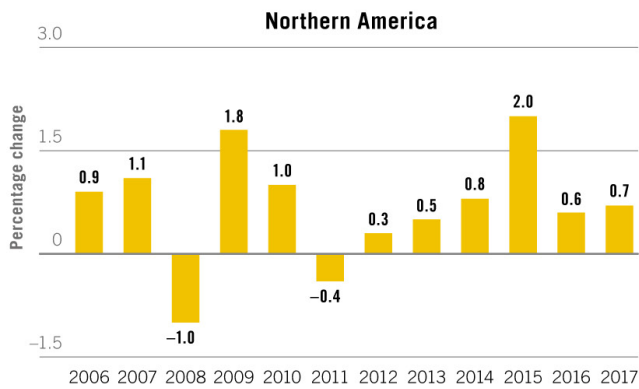
** A reálbér átlagos éves százalékos változása a G20 fejlett (bal oldali diagramok) és feltörekvő (középső diagramok) országaiban, valamint a G20 összes országában (jobb oldali diagramok) az alsó ábrán; a térségek fejlettség szintje az IMF módszertana szerint.

3. ábra: A gazdasági növekedés (felső ábra)* és az infláció (alsó ábra)** átlagos éves indexe a fejlett, valamint a feltörekvő és fejlődő országokban, 2006–2017, százalék (előző év = 100)

*A gazdasági növekedés átlagos éves globális indexe (diagramok), ebből a feltörekvő piacgazdaságokban (felső grafikon) és a fejlett gazdaságokban (alsó grafikon) a felső ábrán.

**A fogyasztói árak átlagos éves százalékos globális változása (diagramok), ebből a feltörekvő piacgazdaságokban (felső grafikon) és a fejlett gazdaságokban (alsó grafikon) az alsó ábrán.

4. ábra: A reálbér átlagos éves indexe térségek* szerint, 2006–2017, százalék (előző év = 100)

*A reálbér átlagos éves százalékos változása Észak-Amerika (bal felső ábra), Latin-Amerika és a Karibi-térség (jobb felső ábra), Észak-, Dél- és Nyugat-Európa (bal alsó ábra) és Kelet-Európa (jobb alsó ábra) országokban.

5. ábra: A reálbér és a munkatermelékenység alakulása a magas jövedelmű országokban,* 1999–2017, százalék (1999 = 100)

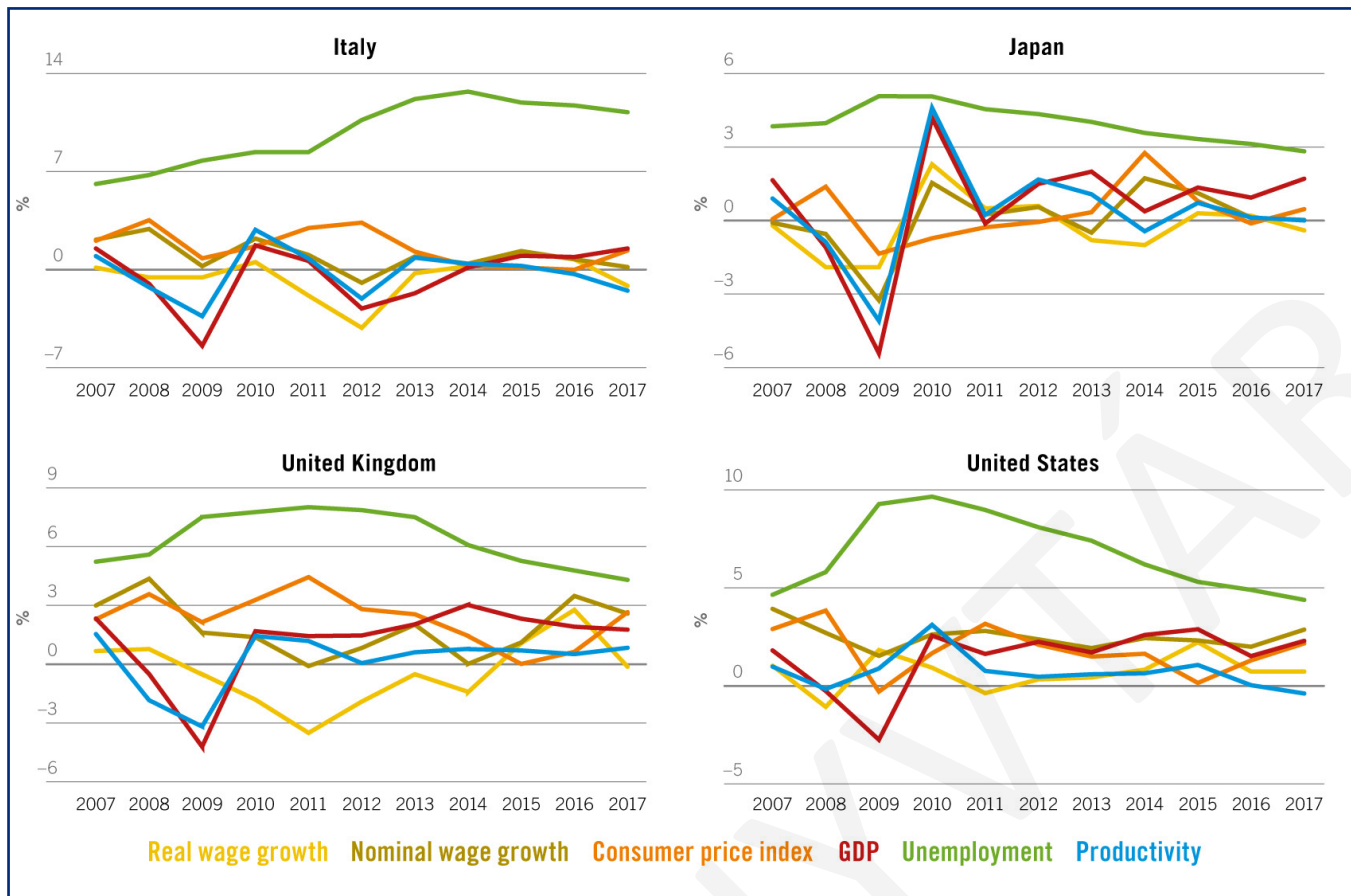
*A magas jövedelmű térség országai a Világbank módszertana szerint, a felső grafikon a munkatermelékenység, az alsó a reálbér százalékos indexe (1999 = 100). A munkatermelékenység az egy munkásra jutó GDP, a változások súlyozott átlagaival.

növekedés és a termelékenység ciklusok szerinti alakulásával. (2. ábra)

A foglalkoztatottak részvételi aránya a világ aktív korú népességében mintegy 62%, a számuk közel 3300 millió fő a világ összes országában. A bejelentett bérrel, keresettel foglalkoztatott munkavállalók globális létszáma 2017-ben 1800 millió fő (1992-ben csak 760 millió fő).

A reálbérek alakulása összefügg a gazdasági növekedés ütemével és az infláció mértékével. Ezek éves indexe a fejlett gazdaságokban rendre kisebb, mint a feltörekvő és fejlődő országok együttes átlagában. (3. ábra)

A gazdasági ciklusok, a recesszió és az élénkülés időszakai is magyarázzák a reálbér változásait. A reál-

6. ábra: Az éves indexek* összefüggései országok szerint, 2006–2017, százalék (előző év = 100)

*A mutatósorozatok: a reálbér és a nominálbér, a fogyasztói ár, a GDP a munkatermelékenység évi százalékos változása, valamint (felső grafikon) a munkanélküliségi ráta (unemployment).

bér elért relatív szintje összefügg a gazdasági térségek nemzetközi versenyképességével, mivel tartósan eltérnek egymástól a termelés egységköltégei. (4. ábra)

A munkatermelékenység halmozott változása rendre nagyobb, mint a reálbéreké a megfigyelt 52 magas jövedelmű piacgazdaság (high-income countries) általában, különösen a technológiai korszerűsítés hatására. (5. ábra)

A magas jövedelmű országok reálbéreinek átlagos növekedése (1999 és 2017 között 13%) lassúbb, mint a munkatermelékenység (halmozva mintegy 17%-nyi) átlagos növekedése az időszak egészében.

A reálbér éves változása a megfigyelt országokban olyan tényezőkkel függ össze, mint a GDP, az infláció,

a munkatermelékenység, a nominálbér éves indexe. Kapcsolat van továbbá a reálbér változásai és a munkanélküliségi ráta alakulása között, főként a nemzeti, illetve ágazati béralku eredményeit illetően.

A munkaadók csak kisebb bérnövelést vállalnak, ha romlik a gazdasági növekedés esélye a következő években. Befolyásolja a bérnövekedést a munkahelyek technológiai színvonala és a heti munkaórák száma (a rugalmas foglalkoztatás súlya). A megfigyelt magas jövedelmű országok eltérő ütemben helyettesítik automatizálással az élőmunkát, ami hatással van a reálbérek alakulására, valamint az ipari termékek nemzetközi versenyképességére is. (6. ábra)

TÁEGYSZAVAK: Nemzetközi Munkaügyi Szervezet (ILO), reálbér, gazdasági növekedés, infláció, munkatermelékenység, fejlett gazdaság, feltörekvő piacgazdaság, fejlődő ország, 1999–2017, 2006–2017

NÁDUDVARI ZOLTÁN

A digitális gazdaság újabb trendjei

Recent trends in the digital economy (Chapter 1.). Szerk.: Praveen Bhalla et al.

Digital Economy Report 2019. Value Creation and Capture: Implications for Developing Countries. New York, 2019, United Nations Publications. 1–23. p.

URL: <https://unctad.org/en/pages/PublicationWebflyer.aspx?publicationid=2466>

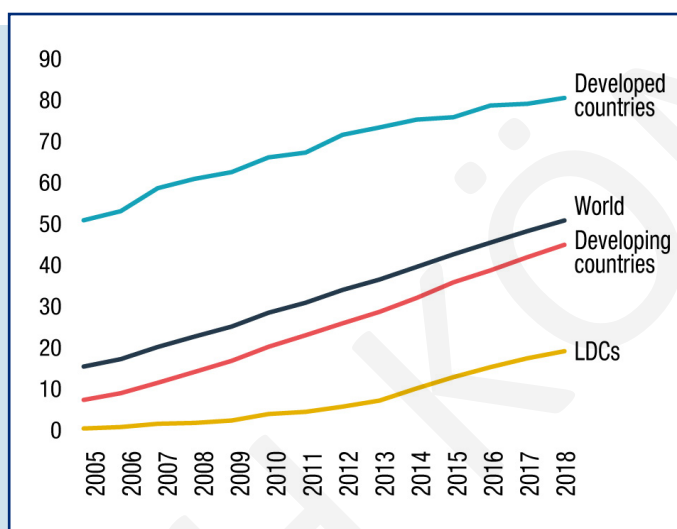
Az elemzés meghatározást tartalmaz a digitális gazdaság (digital economy) tartalmára, fontosabb technológiák szerint. A közölt adatsorok bemutatják például a 100 lakosra jutó internethasználat rátáit térségek szerint. Ez az indikátor a fejlett országok átlagában 2018-ban 80 (2005-ben 50). (1. ábra)

Világszerte csökkenő tendenciájú a vonalas telefon előfizetések számaránya, a mobiltelefo-

noké a fejlett országokban közel a telítettséghez 2015-től. (2. ábra)

A szélessávú hálózatok 100 lakosra jutó előfizetései rátájának töretlen növekedése lehetővé teszi a kommunikációs szolgáltatások mind nagyobb teljesítményét. (3. ábra)

A technológiák gyors fejlődését jelzi, hogy 2018-ban a 3G technológia felhasználása a világ országaiban

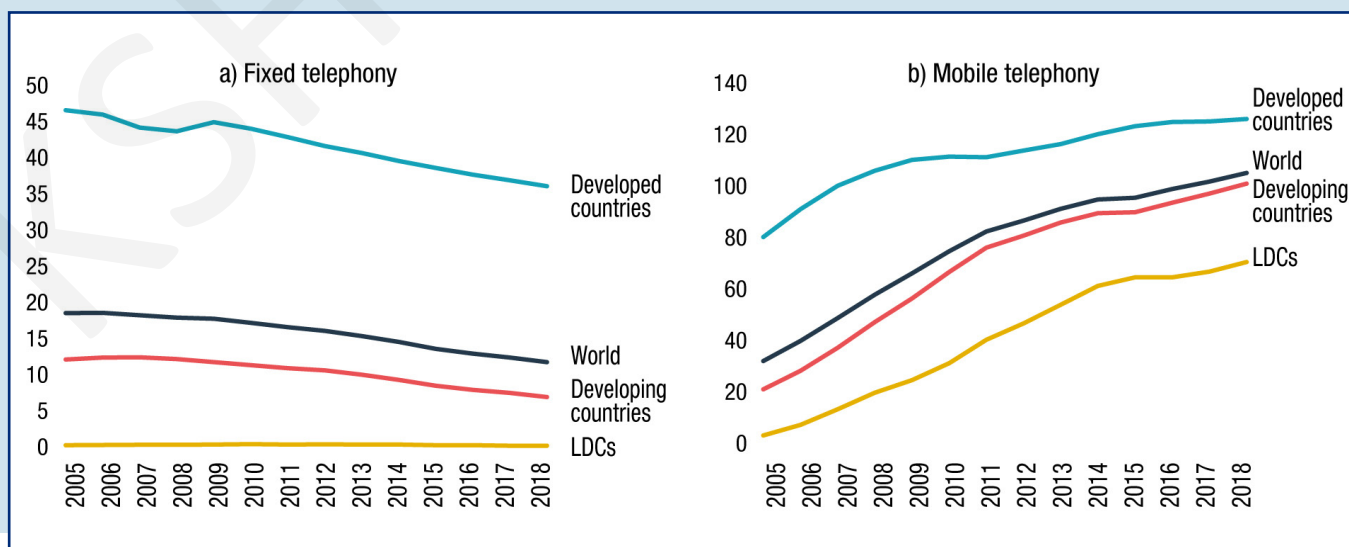

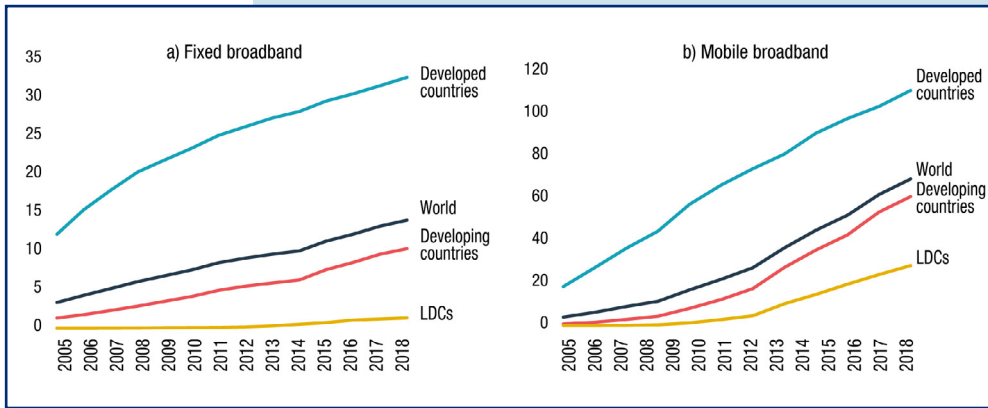
1. ábra: Az internethasználat 100 lakosra jutó rátája térségek* szerint, 2005–2018

*A térségek felülről lefelé: fejlett országok, a világ országai, fejlődő országok, legkevésbé fejlett országok.

2. ábra: A vonalas – (a) ábra – és a mobiltelefonok – (b) ábra – 100 lakosra jutó előfizetésének rátája térségek* szerint, 2005–2018

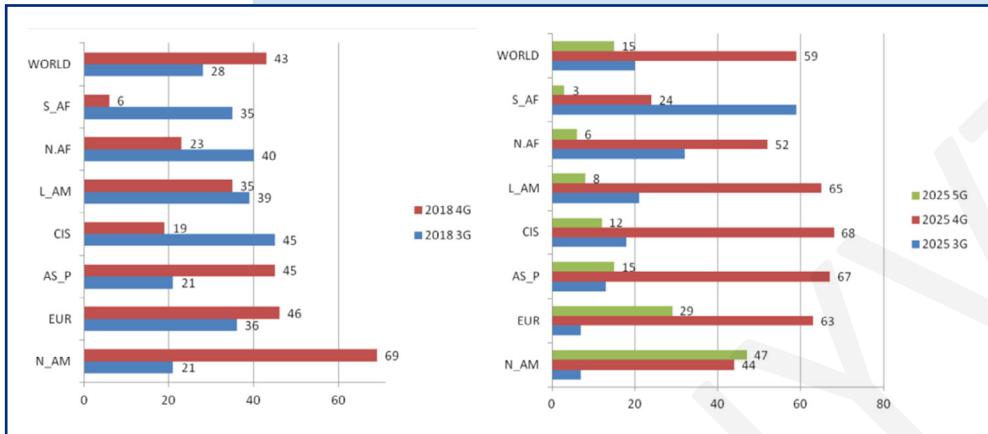
*A térségek felülről lefelé: fejlett országok, a világ országai, fejlődő országok, legkevésbé fejlett országok.

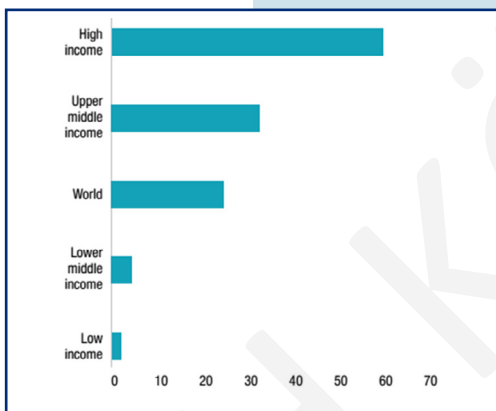
3. ábra: A vonalas – (a) ábra – és a mobil – (b) ábra – szélessávú hálózatok előfizetéseknek 100 lakosra jutó rátája térségek* szerint, 2005–2018

*A térségek felülről lefelé: fejlett országok, a világ országai, fejlődő országok, legkevésbé fejlett országok.

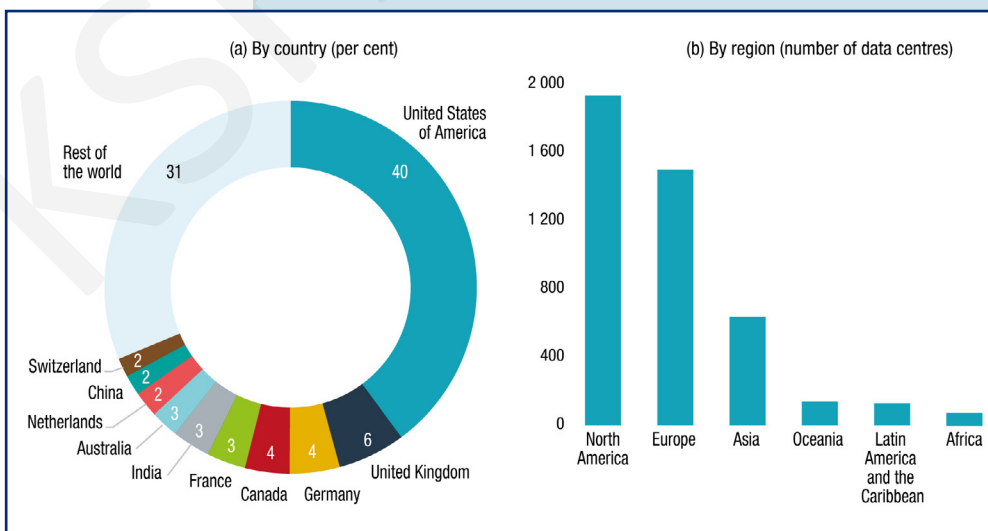
4. ábra: A digitális technológia 3G, 4G és 5G generációjának felhasználási aránya térségek* szerint, 2018, 2025, százalék (minta összesen = 100)

*Az ábrát az ismétető készítette a cikk adataiból. A térségek felülről lefelé: globális átlag, Afrika Szaharán túli országai, Észak-Afrika és Közép-Kelet, Latin-Amerika, Független Államok Közössége (FÁK), Ázsia csendes-óceáni része, Európa, Észak-Amerika.

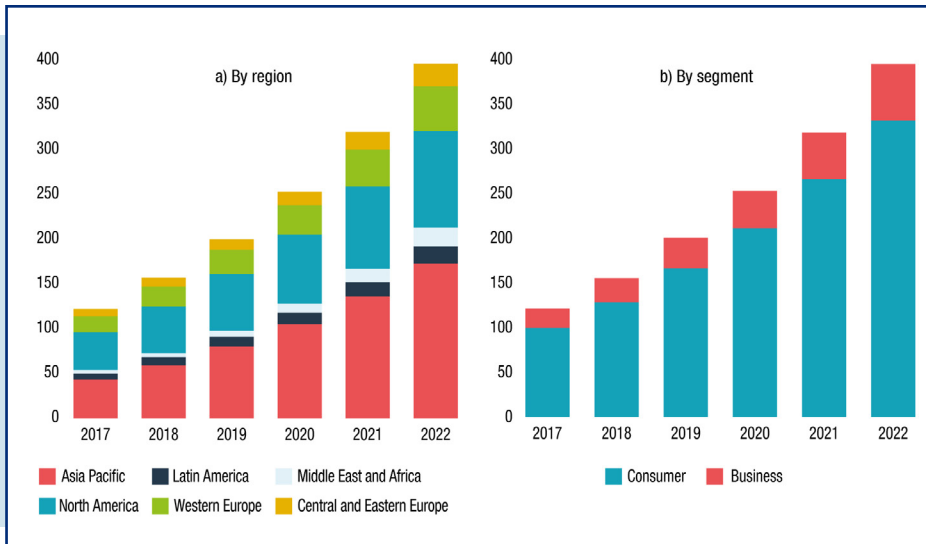
5. ábra: Az online vásárlás rátája a térségek jövedelemszintje* szerint, 2017, százalék (a 15 éves és idősebb népesség száma = 100)

*A térségek felülről lefelé jövedelemszint szerint: magas, magas-közepes, a világ országai, alacsony-közepes, alacsony jövedelműek.

6. ábra: Az adatközpontok számának megoszlása (bal oldalon, %) és száma (jobb oldalon) térségek* szerint, 2019

*Az országok jele: US, UK, DE, CA, FR, IN, AU, NL, CN, CH és a világ többi országa százalékos részességgel. A térségek (balról jobbra) Észak-Amerika, Európa, Óceánia, Latin-Amerika és a Karibi-térség, Afrika.

7. ábra: Az internetforgalom mennyisége térségek* (bal oldalon) és a felhasználók csoportjai (jobb oldalon) térségek* szerint, 2017–2022, EByte

*A térségek (bal oldalon): Ázsia csendes-óceáni országai, Latin-Amerika, Afrika és Közép-Kelet, Észak-Amerika, Nyugat-Európa, Közép- és Kelet-Európa; a jobb oldalon alsó oszlop: magánszemélyek, felső oszlop: vállalatok.

átlagosan 28%-kal, a 4G pedig 43%-kal részesedett. A 2025-re készített előrejelzésekben a 4G hálózatok átlagos aránya 59%-ig nőhet, az új 5G technológia részesedése mintegy 15%. (4. ábra)

Az internetes vásárlások elterjedésének mértéke a legalább 15 éves népesség számához mért százalékos gyakoriság, amely összefügg a földrajzi térség jövedelemszintjével is. (5. ábra)

A világ digitális adatközpontjai hálózatot alkotnak. A legtöbb együttműködő adatközpont (coalition data centres) az Amerikai Egyesült Államokban működik 2019-ben. (6. ábra)

A világ országainak internetforgalma közel kétszeresére nőtt 2017 és 2019 között, ezen belül a

lakossági adatforgalom aránya a meghatározó az átlagos havi adatok alapján.¹ (7. ábra)

A kezdeti években, 1992-ben, a napi internetforgalom mintegy 100 gigabyte (GB) volt, 2002-ben már másodpercenként is elérte 100 GB-ot. A 2017. évi internetforgalom másodpercenként 46 600 GB-ra nőtt, és a 2022-ig ez elérheti a 150 700 GB/s mennyiséget.

TÁRGYSZAVAK: digitális gazdaság, nemzetközi összehasonlítás, indikátorok, földrajzi térségek

NÁDUDVARI ZOLTÁN

¹ A mértékegység az Exabyte/hónap (EByte/hó) átlagos havi adatmennyiség, itt a szorzó 10^{18} .

A menekültek integrálása a munkaerőpiacon, a magas jövedelmű országokba bevándorlók esetei

Courtney Brell – Christian Dustmann – Ian Preston: The Labor Market Integration of Refugee Migrants in High-Income Countries

Journal of Economic Perspectives, 2020. 1. sz. 94–121. p.

DOI: [10.1257/jep.34.1.94](https://doi.org/10.1257/jep.34.1.94)

A menekült és egyéb (gazdasági) bevándorló dolgozhat a célországban. A munkavállalás és a bevándorlás éve közötti időtáv több tényezőtől függ, és eltérő a célországok szerint is. (1. ábra)

Az elemzés panelje az életkoruk, nemük, képzettségi szintjük szerint kialakított rétegekkel tartalmazza a célországba bevándorlók csoportjait. A cikk táblázatai országok szerint hasonlítják össze a menekültek és az egyéb (gazdasági) bevándorlók foglalkoztatási rátáit az érkezésétől számított 2., majd 10. évben, valamint azok eltéréseit a célországban születettek – szignifikánsan nagyobb – rátáitól.

A menekültek (refugees) foglalkoztatási rátájának növekedése viszonylag gyors az érkezéstől számított első két-három évben. A tízéves időszak második felében mindinkább megfelelnek a munkaerőpiac helyi követelményeinek, lassul a foglalkoztatási ráta növekedése.

A nemzeti mintába választott bevándorlók átlagos bérszintje több év alatt közelít a fejlett országban születettekéhez. Az eltérés úgy csökken, ahogy növekszik az integráltságuk a munkaerőpiacba. E beilleszkedési folyamat értékmutatója a bérarány változása a menekültek, illetve az egyéb (gazdasági) bevándorlók csoportjaiban. (2. ábra)

A bevándorlók mintájának foglalkoztatási rátája és bérszintjük kezdeti eltérése különböző ütemben változik a célországokban. A kényszer hatására menekült (refugees) képzettségi szintje érkezéskor alacsonyabb, mint az egyéb (gazdasági) bevándorlóké és több év alatt közelít a célország magasabb követelményeihez. A menekültek és az egyéb (gazdasági) bevándorlók

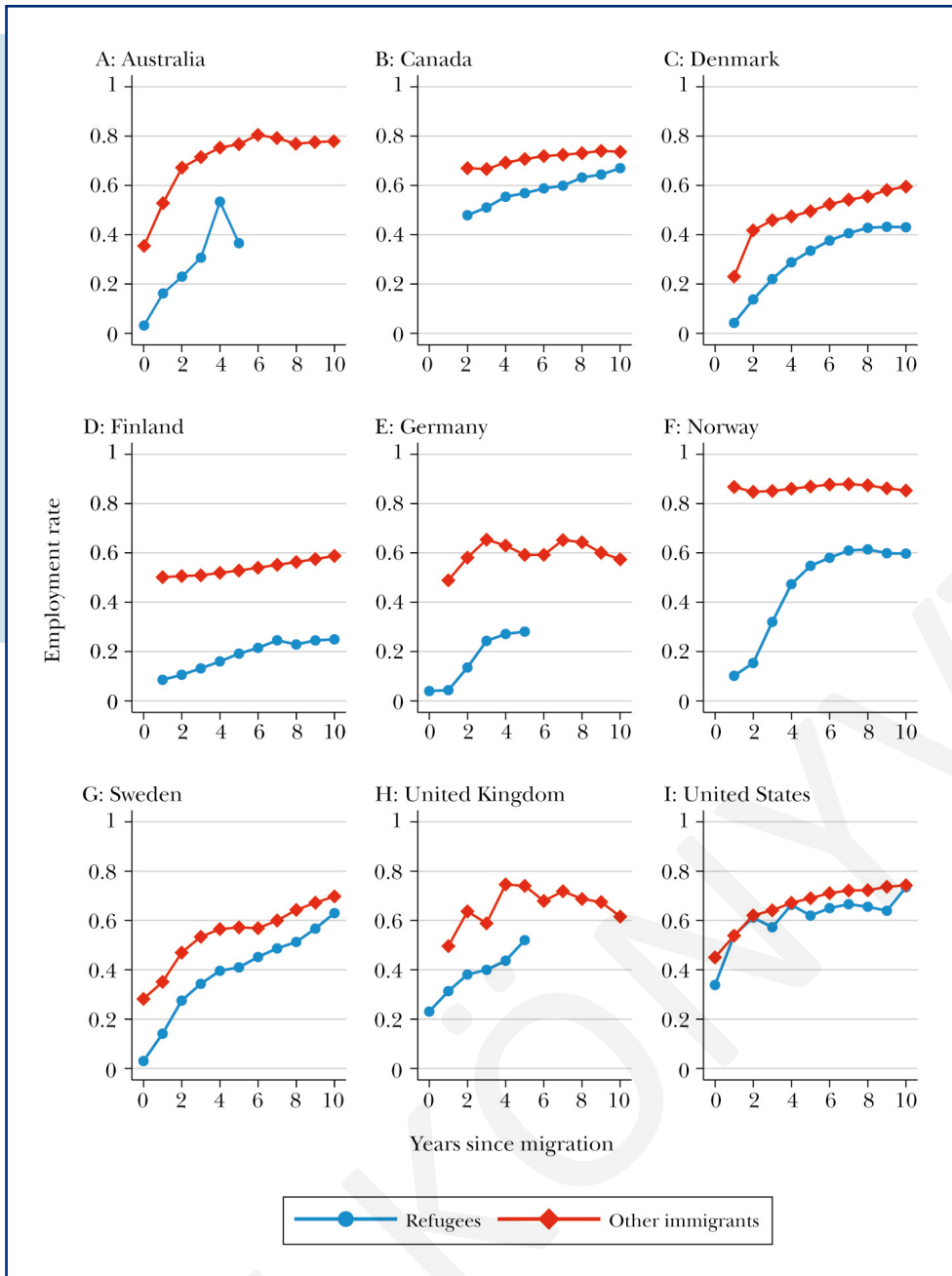
mintáinak megfigyelt mutatói közötti különbség csökkenő tendenciájú a tízéves időszak közepétől.

A célországban született foglalkoztatottak bérszintje megközelítésének üteme olyan tényezőkkel függ össze, mint a bevándorló szakmai képzettsége az érkezés idején, a munkaerőpiac kereslete és a felvétel követelménye. A bevándorló nők foglalkoztatási rátája és átlagos bérszintje a minta csoportjaiban tartósan alacsonyabb, mint a férfiaké, és a felzárkózás is lassúbb, mint a férfi bevándorlóké.

A célország munkaerőpiacába illeszkedés további tényezőktől is függ, mint például a bevándorló fizikai és mentális egészségi helyzete, a célország nyelvének ismerete, valamint a szociális ellátás és a képzési háttér a fogadó országban.

A nem európai származási országokból menekültek munkaerőpiaci integrálása lassúbb az Európai Unió itt vizsgált (DE, DK, FI, NO, SE, UK) tagállamaiban, mint az Európai Unió más tagállamából származó bevándorlóké, ennek magyarázata elsősorban a nyelvismeret és a képzettség alacsonyabb szintje. Az ENSZ menekültügyi biztosának (UN High Commissioner for Refugees) helyzetfelmérése szerint a származási országukat kényszer hatására elhagyók (forcibly displaced) 2018. évi száma összesen közel 71 millió fő. Ebből a nemzetközi vándorlás regisztrált menekültjeinek (refugees) száma 2018-ban mintegy 26 millió fő. Ebben az évben a fogadó államban egyéni menedékkjogra (asylum decisions) 3,8 millió menekült várt.

A cikk megnevezi a munkaerőpiac panelvizsgálatainak fontosabb hivatalos adatforrásait. A nemzetközi statisztikai módszertan szerint különböztetik meg

1. ábra: A panelbe választott menekültek, egyéb (gazdasági) bevándorlók foglalkoztatási rátájának alakulása* a célországba érkezés időtávja szerint, számarány (a nemzeti minta létszáma = 1,00)

*Az x-tengelyen a célországba (AU, CA, DK, FI, DE, NO, SE, UK, US) érkezett, megfigyelt menekültek és egyéb (gazdasági) bevándorlók munkába állásának átlagos időtávja évben.

a menekülteket és az egyéb (gazdasági) bevándorlókat. Több esettanulmány is szemlélteti a jellemző vándorlási folyamatot a származási ország elhagyása, valamint a fogadó célországba érkezés közötti közbelső szakaszokkal. (3. ábra)

Az összes vándorló 2018. évi számának csak 42%-a kért a célországban menedéjogot, a többi nemzetközi vándorló még nem jutott el a befogadó célországba. A vándorló személyek 2018. évi állományának közel négyötöde a származási országgal szomszédos országokba érkezett, a fejlett célországok számaránya csak 16%.

A nemzetközi vándorlás területi megoszlási adatai szerint mintegy 141 ezer fő a származási országokból a Földközi-tenger térségébe érkezett 2018-ban,

ebből a meghalt, eltűnt emberek becsült száma legalább 2300 fő. A menekülteket fogadó táborok lakóinak 2018. évi száma a világ 25 országában mintegy 92 400 fő. Vannak tartósan, akár évtizedekig fenntartott menekülttáborok is.

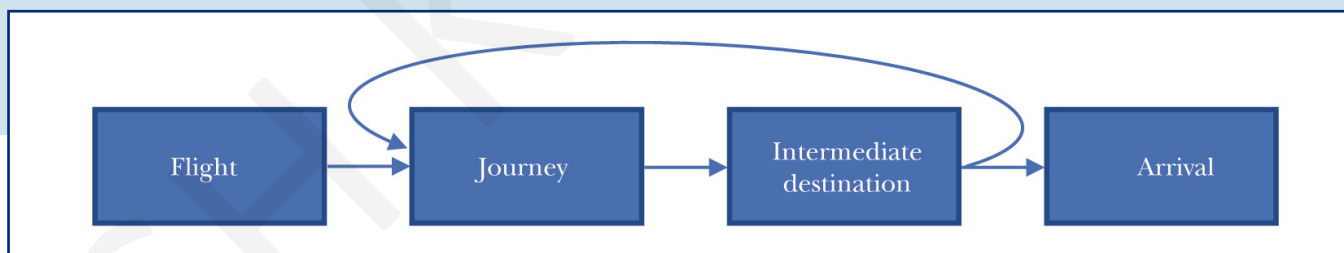
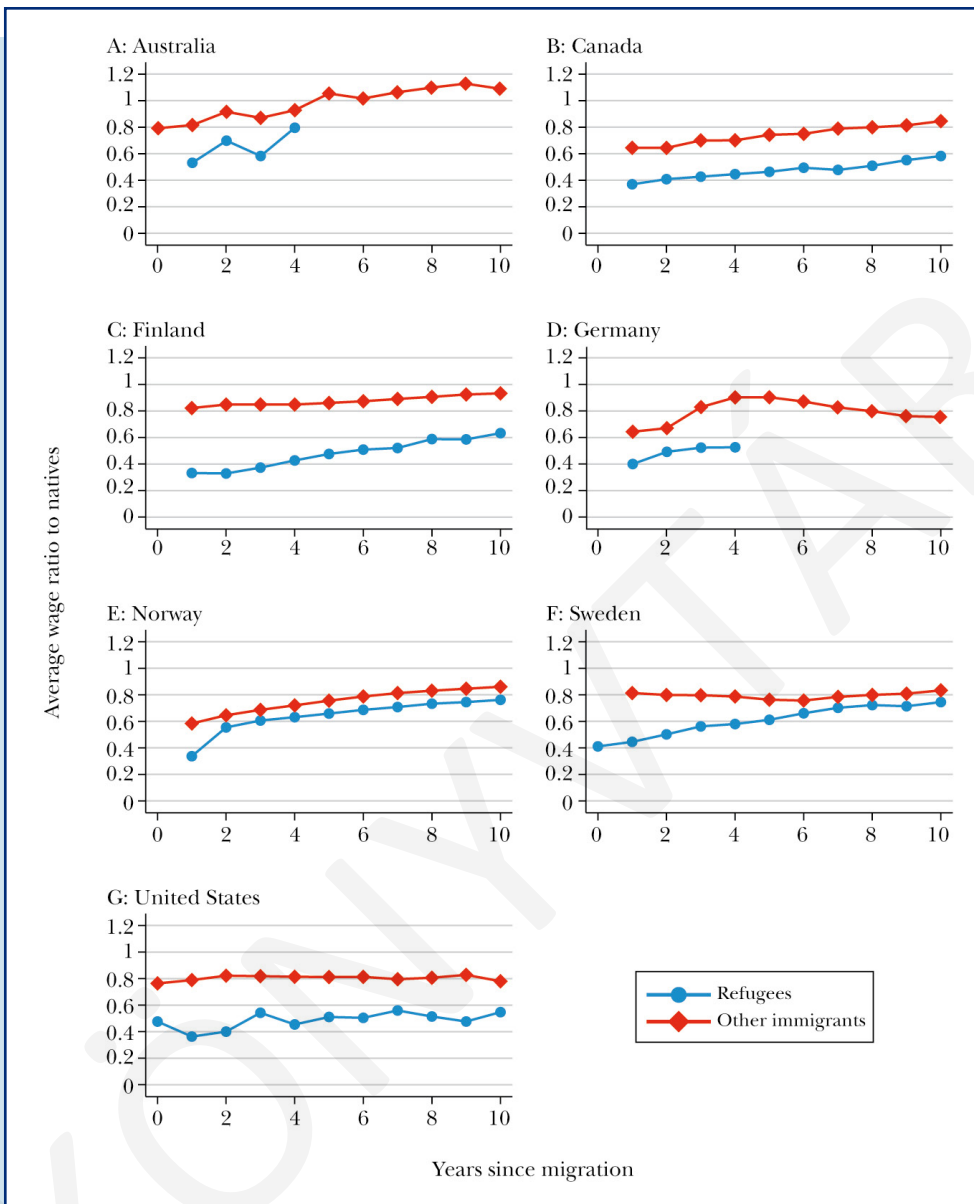
Egymástól eltérő a megadott letelepedési engedélyek térbeli megoszlása a vizsgált célországokban. Előfordul, hogy az azonos kulturális gyökerű bevándorlók zártabb lakókörzetben élnek, dolgoznak. Ahol erősebb a térbeli és életmódban megnyilvánuló elkülönülésük, ott viszonylag lassúbb a munkába lépéshez szükséges nyelvi és más ismeretek megszerzése, mint ahol a bevándorló, letelepedett személyt a fogadó ország bármely települése „szétszórtan” – munkavállalóként is – befogadja.

2. ábra: A panelbe választott menekültek, egyéb (gazdasági) bevándorlók bérszintjének értékaránya* országok és a célországba érkezés időtávja szerint, index (a célországban születettek bérszintje = 1,00)

*A célországba (AU, CA, DK, FI, DE, NO, SE, US) érkezett, a panelbe választott menekültek és egyéb (gazdasági) bevándorlók átlagos bérszintjének értékaránya, az x-tengely az évek száma.

3. ábra: A kényszer hatására történő kivándorlás szakaszai*

*A lakóhely kényszerített elhagyását az országok közötti vándorlás követi, esetleg több közbenső rendeltetési hellyel; időt vesz igénybe a (végső) célországba érkezés.

TÁRGYSZAVAK: bevándorlók, menekültek, foglalkoztatás, bérszínvonal, Amerikai Egyesült Államok, Ausztrália, Dánia, Egyesült Királyság, Finnország, Kanada, Németország, Norvégia, Svédország

NÁDUDVARI ZOLTÁN

A háztartások pénzügyei és fogyasztása (HFCS) felvétel pénzügyi eszköz és adósság adatsora- inak heterogén alakulása az euróövezetben, Magyarországon és Lengyelországban

Anna Magdalena Korzeniowska: Heterogeneity of Households in the Euro Area, Hungary, and Poland in Terms of the Usage of Financial Assets and Debt on the Basis of the Household Finance and Consumption Survey

Argumenta Oeconomica Cracoviensia, 2019. 1. sz. 57–70. p.

DOI: [10.15678/AOC.2019.2004](https://doi.org/10.15678/AOC.2019.2004)

Az Európai Központi Bank a 2000-es évek második felében kezdeményezte háztartási vagyonszámítás elindítását, amelynek első hulláma 2010–2011-ben zajlott le a tagországokban. A felmérés második hullámában húsz ország – köztük Magyarország – vett részt, a háztartások megkérdezése a legtöbb országban 2014-ben történt.¹

Az euróövezet egészére kiterjedő 2014-es, egy-
séges, átfogó vagyonszámítás (Household Finance
and Consumption Survey – HFCS) ausztriai (AT), len-
gyelországi (PL) és magyarországi (HU) közötti ered-
ményei eltérnek egymástól, valamint az euróövezet
átlagos mutatóitól. (1. ábra)

A pénzügyi eszközzel is rendelkező háztartások
számaránya az euróövezet tagállamaiban legalább
82%, a 2013. és 2014. évi felmérés mutatósorozatai
szerint. A pénzügyi eszköz az összes háztartási vagyon
átlagosan mintegy 17,8%-a az euróövezetben, ezen
belül Hollandiában a ráta közel 25%. A pénzügyi eszkö-
zök a háztartás összes vagyonában 20%-nál nagyobb
arányúak Németországban, Belgiumban és Hollandi-
ában, nem érik el a 10%-ot Lengyelországban (csak
4,6%), Szlovákiában, Szlovéniában és Lettországban.

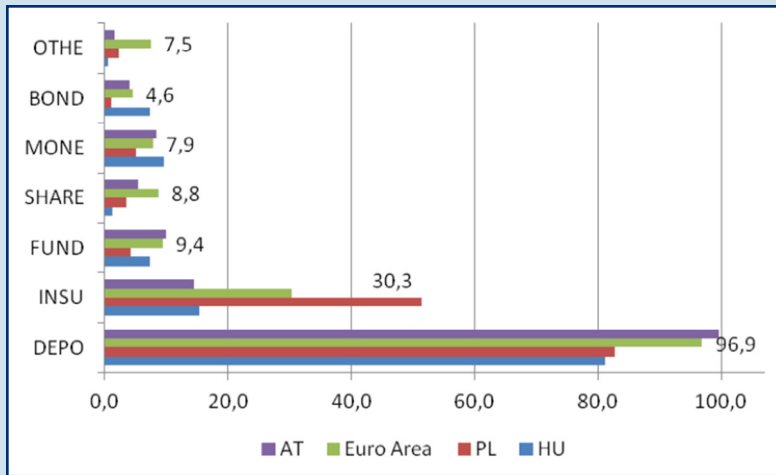
Az életbiztosítással, önkéntes nyugdíjbiztosítással
is rendelkező háztartások részesedése a panel átla-
gában közel 24% (az euróövezetben több mint 30%).
E kétféle pénzügyi eszköz feltételrendszere egymástól
eltérő, ez indokolja az elkülönített vizsgálatukat.

A megfigyelt húsz országból tizenkettőben a biz-
tonságos pénzügyi eszközök részesedése 70%-nál
magasabb. A háztartás pénzügyi eszközeinek mint-
egy 69%-a biztonságos, közel 21%-a kockázatos az
euróövezet átlagában. A panelben az olasz (IT), a lett
(LV) és a finn (FI) háztartások esetén a legalacsonyabb
(55-56%) a biztonságos befektetések aránya. A nagyobb
kockázatú befektetés, értékpapír esetenként nagyobb
hozamú. (2. ábra)

A jelzálogkölcsönök részesedése a háztartások
időponti nettó adósságállományában több mint
négyötöd, az euróövezetben átlagosan 85,8%. Az észt
(EE) az ír (IE) és a portugál (PT) ingatlanok nettó
jelzálogadóssága a legnagyobb arányú. Az adósságok
összetétele a bérelt lakások arányától is függ a meg-
figyelt országokban. (3. ábra)

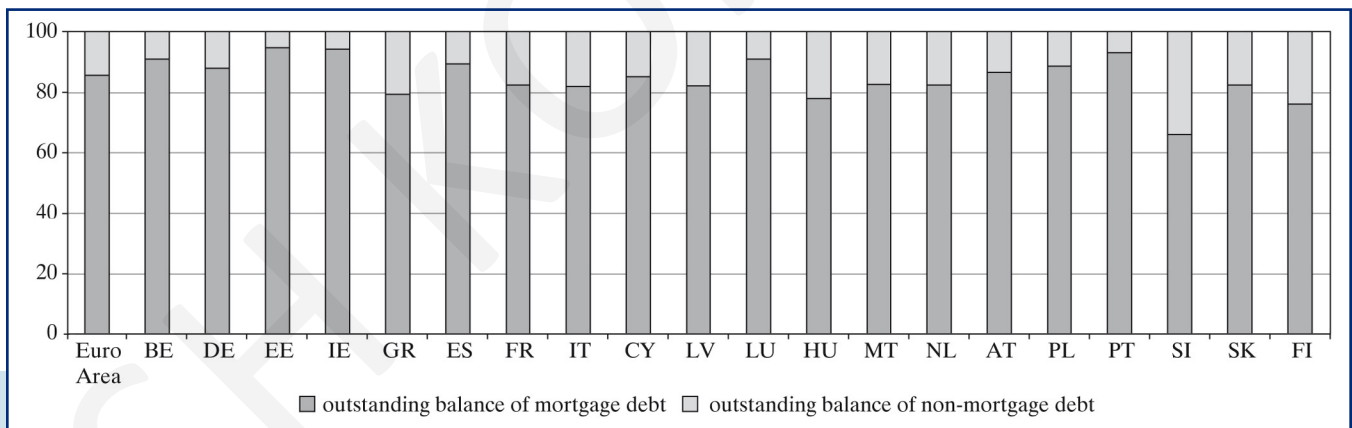
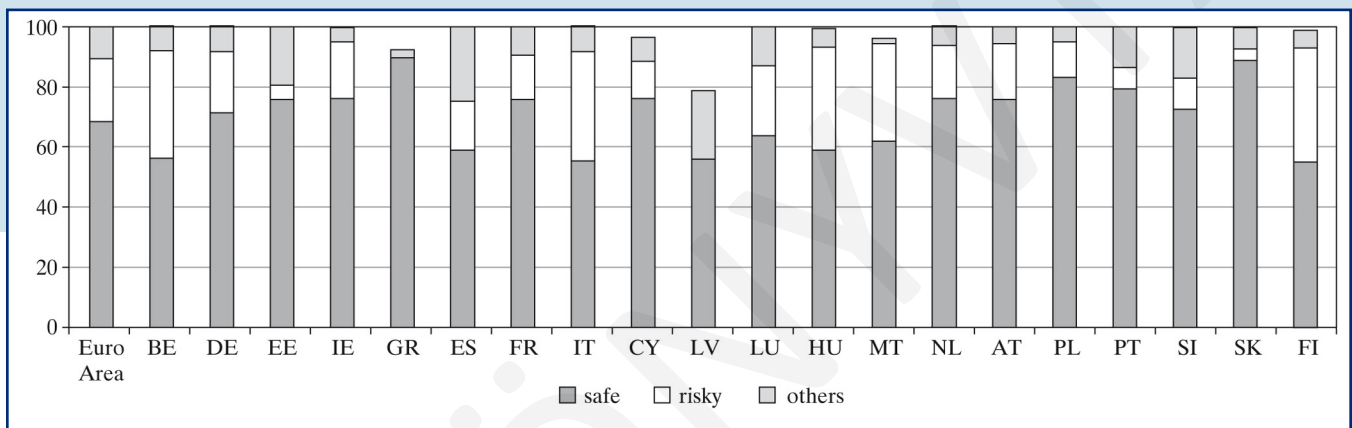
A pénzügyi eszköz, illetve adósság nemzeti muta-
tói összefüggnek a háztartások, valamint a ház-
tartás tagjai jövedelmi helyzetével. Néhány ország
esetén mélyebb elemzés is készült a jövedelmek
percentilise és a pénzügyi eszközök, illetve az adós-
ság megoszlása közötti összefüggésekre. A belga és
a luxemburgi háztartások legfelső jövedelmi rétegei-
ben a felmért 2014. évi vagyon, ezen belül a pénzügyi

¹ Forrás: https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_surveys/hfcs/html/index.en.html és Simon Béla – Valentiny Ádám: Miből élünk? Az első átfogó hazai háztartási vagyonszámítás bemutatása. *Statisztikai Szemle*, 2016. 7. sz. 717–735. p. Elérhető: <http://search.ksh.hu/#/year/2016?c=s#07>.

1. ábra: A háztartási vagyonefelvétel fontosabb mutatóinak* gyakorisága térségek szerint, 2014, százalék (nemzeti válszok összesen = 100)

*A diagramot az ismertető készítette a cikk táblázatos adataiból. Az ábra százalékos értékei az euróövezet említési gyakoriságai. A vagyonefelvétel fontosabb kategóriái (alulról kezdve). bankbetét (Deposits), életbiztosítás, önkéntes nyugdíjalap (Voluntary pensions/whole life insurance), befektetési alap (Mutual funds), részvény, nyilvános jegyzéssel (Shares – publicly traded), a háztartás pénzkészlete (Money owed to household), kötvény (Bonds), egyéb pénzügyi eszköz (Others).

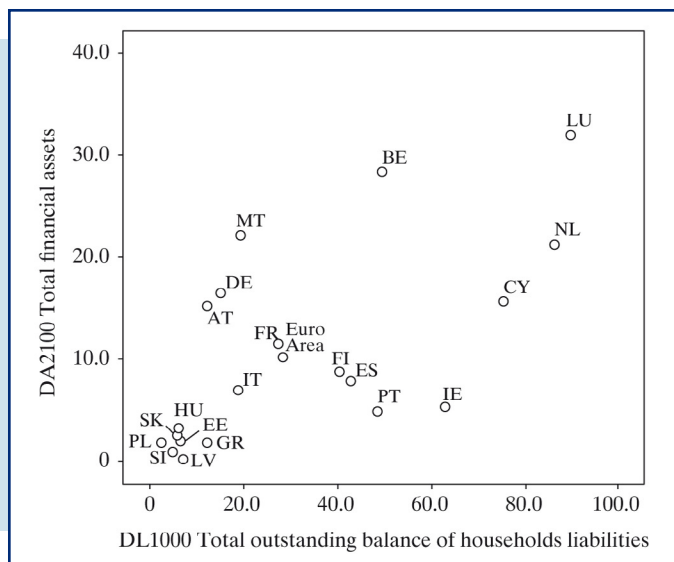

2. ábra: A háztartások pénzügyi eszközei kockázatainak* megoszása térségek szerint, 2014, százalék (összes pénzügyi eszköz = 100)

*A panel országai kétbetűs azonosítással. A diagram alsó részében a biztonságos, a középében a kockázatos pénzügyi eszköz, a felsőben az egyéb minősítésű csoportok állománya.

3. ábra: A háztartások nettó adósságállományának* megoszása térségek szerint, 2014, százalék (összes nettó adósság = 100)

*A panel országai kétbetűs azonosítással. A diagram alsó részében a jelzálogkölcsön (nettó) százalékos részesedése, a felsőben az egyéb rendeltetésű adósság állományának egyenlege. A lakás célú jelzálog (mortgage on household main residence – HMR) mellett egyéb ingatlanokra is vonatkozhat kölcsöntartozás. Az egyéb adósság például a hitelkártyalimitet túllépett tartozás és az áruhitel.

4. ábra: A háztartások nettó adósságának rátája (x-tengely, pénzügyi eszköz = 100) és a pénzügyi eszköz részesedése (y tengely, összes vagyon = 100) térségek* szerint, 2014, százalék

*A panel országai kétbetűs azonosítással. A luxemburgi (LU) és a hollandiai (NL) háztartások nettó adósságállománya a pénzügyi eszközeik mintegy 90%-a, a lengyelországi (PL) és a szlovéniai (SI) ráta a legkisebb a húsz tagállam közül.

eszköz sokszorosa az alsóbb rétegekének, lényegesen kiegyenlítettebb ez a megoszlás a lengyel, a szlovák, valamint a görög mintában.

A felmért háztartásokban élők életkora szerint is elemezték a pénzügyi eszközök és más vagyontárgyak megoszlását. A 65–74 éves korcsoport pénzügyi eszközeinek részesedése a legnagyobb a belga, a spanyol és a ciprusi háztartások összes vagyonában. A megfigyelt húsz országból nyolcban a pénzügyi eszközök részesedése a 75 éves és idősebb korcsoport esetén a legnagyobb a háztartás összes vagyonában.

Az adósságok esetén is eltérő a jövedelem nemzeti percentilisei szerinti megoszlás. Az euróövezet megfigyelt országai közül tizenháromban a 35–44 éves aktívkorúak adósságainak a részesedése a legnagyobb, viszont a holland, a német és a görög adósság megoszlásában a 45–54 éves korcsoport aránya a legnagyobb.

A pénzügyi eszközök részesedése a háztartás 2014. évi összes vagyona százalékában viszonylag alacsony az Európai Unió kelet-európai új tagállamai háztartásainak átlagában, kisebb az euróövezet értékarányánál. A nettó adósságállomány értékaránya is viszonylag alacsony az új tagállamok összes pénzügyi eszközeinek százalékában. (4. ábra)

A húsz felmért ország háztartásai vagyonának mutatósorozatai klaszterelemzésekkel csoportosíthatók: a háztartás pénzeszközei, továbbá a nettó adósságai a 2014. évi adatokkal.

TÁRGYSZAVAK: háztartások pénzügyei, vagyoneloszlás, nemzetközi összehasonlítás, klaszterelemzés, 2014

NÁDUDVARI ZOLTÁN

A tőkésített megtakarítások a társadalombiztosítás egyik tényezőjeként az európai országok nyugdíjrendszereiben

Branko Matic – Maja Vretenar Cobovic – Mirko Cobovic: Capitalized savings as a factor of social security insurance in pension systems of European countries

Ekonomski Vjesnik/Econviews, 2019. 2. sz. 347–358. p.

URL: <https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/ekonomski-vjesnik/article/view/9086/5423>

Az időskori és rokkantsági nyugdíjbiztosítás már 1889-től kialakult Németországban, és közel száz éve működik több nyugat-európai országban. (1. táblázat)

Az időskori függőségi index (Age dependency index) 2030-ig kitekintő mutatósorozatának trendje is indokolja, hogy a nyugdíjrendszerek biztonságos, fenntartható pénzügyi alapokat képezzenek a jövőben esedékes járadékok növekvő kötelezettségeihez. (1. ábra)

A nyugdíjrendszerek üzleti modellje a következő ismérvpárok szerint csoportosítható:

	Nyugdíjak alaprendszere	A működő rendszer
DE	1889	1889
SE	1913	1913
DK	1891	1922
BE	1924	1924
GB	1908	1925
AT	1906	1927
NL	1936	1936
NO	1936	1936
IT	1919	1945
FR	1910	1946
CH	1946	1946

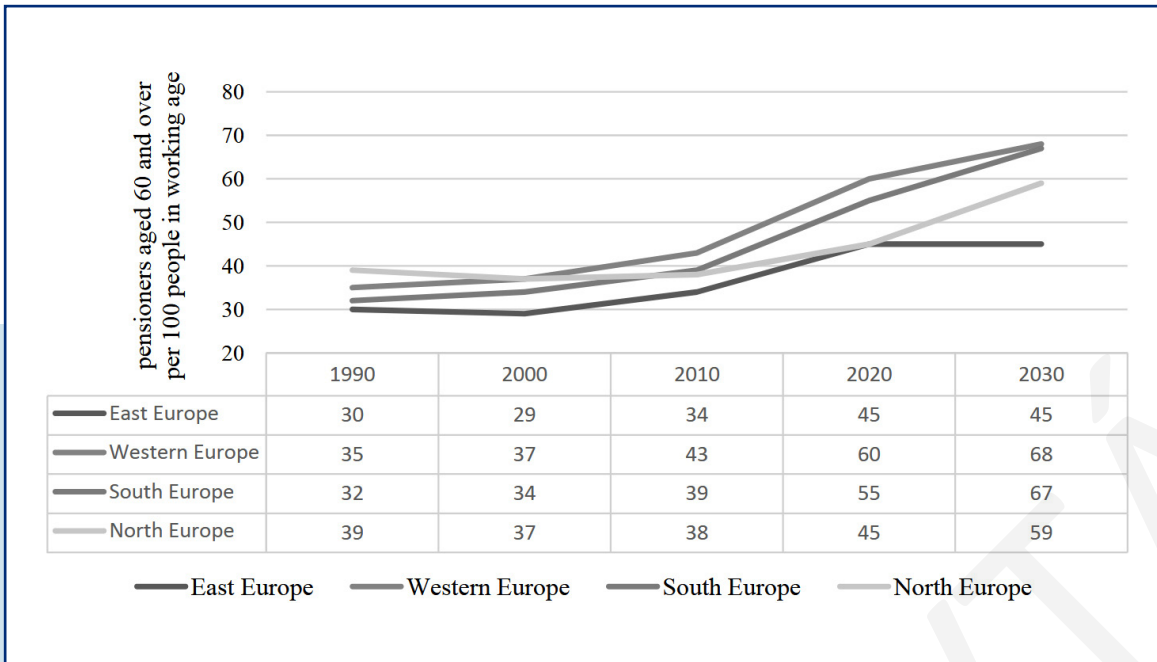
1. táblázat: A társadalombiztosítás nyugdíjrendszereinek kezdete országok szerint (kétbetűs jellel)

- az általános társadalombiztosítás, illetve az alkalmazásban állók nyugdíjalapja;
- kormányzati, illetve magánnyugdíjalap a pénztár intézménye;
- kötelező, illetve önkéntes a részvétel a biztosításban;
- a biztosításban a nyugdíjjáradék (defined benefits), illetve a fizetendő járulék (defined contributions) rögzített;
- a nyugdíjalapot a tárgyidőszak járulékfizetései, illetve a felhalmozott eszköz hozamai képezik.

A szerzők áttekintik a nyugdíjalap eszközbefektetéseivel összefüggő sajátosságokat:

- a biztosított járulékot fizet a jövőben esedékes nyugdíjának alapjaként;
- az alapkezelő befekteti az összegyűjtött nyugdíjjáradékot;
- a járadék fizetése a biztosított nyugdíjba vonulásától esedékes;
- az alapkezelő, amely a járadékot fizeti, lehet kormányzati, illetve magánintézmény;
- a biztosított személyek viselik a nyugdíjale befektetések kockázatait;
- az alapkezelő, amely a járadékot fizeti, lehet kormányzati, illetve magánintézmény;
- a nyugdíj járadékai egyaránt függnak a befizetett járulék felhalmozott összegétől, a befektetések profitjától, a nyugdíjba vonulástól számított várható élettartamtól.

A cikk nemzetközi összehasonlításai a nyugdíj átlagos értékére (2. ábra), a nyugdíjalapok nemzeti eszközértékére (3. ábra), valamint a magánnyugdíj-pénztári pillér befektetési portfóliójának összetételére (4. ábra) vonatkoznak.

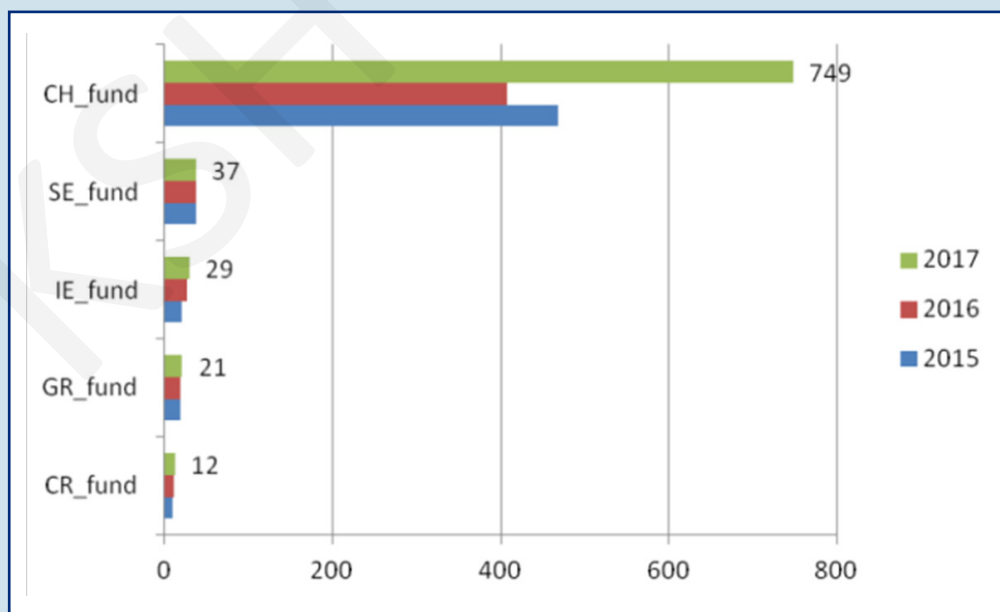
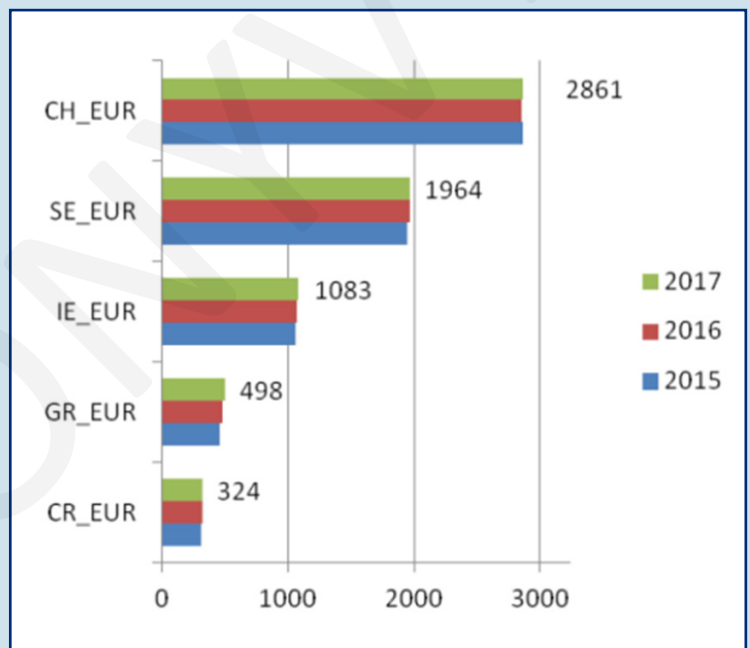

1. ábra: A 60 éves és idősebb nyugdíjas népesség indexe térségek* szerint, 1990–2030 (a 20–59 éves aktívkorúak száma = 100)

*Az Európai Gazdasági Térség (EGT) keleti, nyugati, déli és északi tagállamainak időskori függőségi indexe.

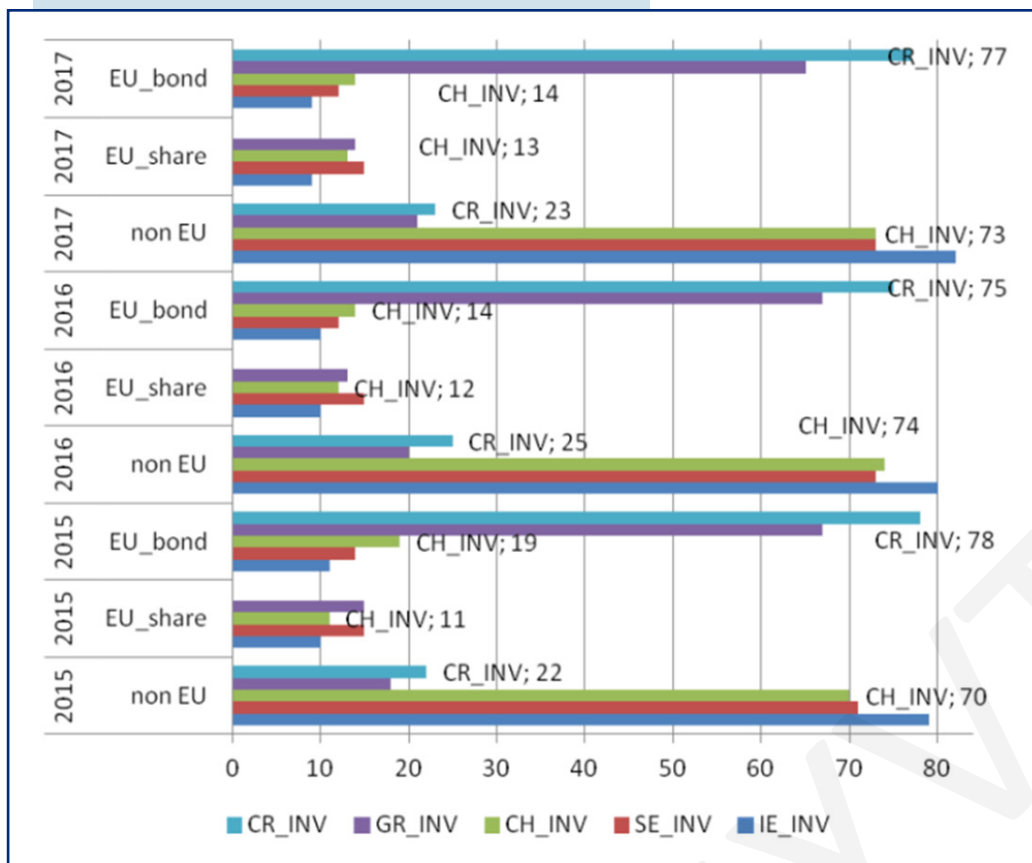
2. ábra: A nyugdíjak átlagos havi értéke országok* szerint, 2015–2017, EUR/fő

*Az ábrát az ismertető készítette a táblázatos adatokból. Országok kétbetűs jelöléssel, mint a 4. ábrán.

3. ábra: A nyugdíjalapok eszközértéke országok* szerint, 2015–2017, milliárd EUR

*Az ábrát az ismertető készítette a táblázatos adatokból. Országok kétbetűs jelöléssel, mint a 4. ábrán.

4. ábra: A nyugdíjrendszer második pillérének¹ befektetési portfóliója* országok szerint, 2015–2017, százalék (befektetések összesen = 100)

*Az ábrát az ismertető készítette a táblázatos adatokból. Az öt ország kétbetűs jelöléssel. A nyugdíjalap befektetése lehet értékpapír nem az Európai Unió országaiban, részvény („share”) és államkötvény („bond”) az Európai Unió országaiban. A feliratok a svájci (CH) és a horvát (CR) befektetési portfólióra vonatkozó megoszlások. További országok: Görögország (GR), Svédország (SE) és Írország (IE).

A járadék átlagos havi értéke a görög (GR) és a horvát (CR) nyugdíjrendszerben lényegesen kisebb, mint a másik három ország második pillére esetén. A nagyságrendi különbség egyik magyarázata, hogy a svájci és az írországi magánnyugdíj-pénztárak befektetési portfóliójában nagyobb arányúak a magasabb hozamú befektetések, többségében nem az Európai Unió tőzsdei vállalatainak részvénycsomagjaival.

A nyugdíjas korú népesség számarányának növekvő, valamint az aktívkorú járulékfizetők rátájának csökkenő tendenciája egyaránt indokolja, hogy növeljék a magánnyugdíj-pénztárak tőkebefektetéseit. Ennek eredményeként a fenntartható nyugdíjrendszer egyik biztosítéka lehet, hogy a nyugdíjalap befektetett eszközein képzett profit kiegészíti az első (állami) társadalombiztosítási pillér járadékfizetéseit.

TÁRGYSZAVAK: nyugdíjrendszer, társadalombiztosítás befektetése, demográfiai helyzet, Horvátország, nyugat-európai országok, nemzetközi összehasonlítás 2015–2017, 1990–2030

¹ Az időskori nyugdíj első pillére az állami társadalombiztosítás (felosztó-kirovó) alapja, a második pillére a jogszabály szerinti (kötelező vagy önkéntes) járulékfizetés magánnyugdíjalap személyi számlájára, a harmadik pillére az önkéntes egyéni biztosítás mint öngondoskodás